

Beheervisie 2018-2027

Park Staddijk - definitief

13-07-2018

Beheervisie en Beheerplan Park Staddijk
Gemeente Nijmegen

Opdrachtgever	Gemeente Nijmegen, Stadsbeheer
Project	Beheervisie en Beheerplan Park Staddijk 2018-2027
Auteurs	Ellis Kaspers – Buiten de Perken Luc van Dam – Limes Landschapsadvies Mireille de Heer – de heer & co.
Afbeeldingen	Alle foto's, tenzij anders vermeld: Buiten de Perken/Ellis Kaspers, Luc van Dam, Mireille de Heer Alle schetsen, tenzij anders vermeld: Buiten de Perken/Luc van Dam
Met medewerking van	Bas de Beijer – gemeente Nijmegen Anne-Marie Cobussen – gemeente Nijmegen Arno Kokke – gemeente Nijmegen

1. INHOUD

1. INHOUD	3
2. INTRODUCTIE	5
2.1 Park Staddijk: een weelderig stadspark	5
2.2 De opdracht: beheervisie / beheerplan 2018-2027	7
3. KADER	8
3.1 Bestuurlijk kader	8
3.2 Normen en regelgeving	9
3.3 Beheerkader	9
3.4 Evaluatie Beheervisie 2006	10
4. HUIDIGE SITUATIE	13
4.1 Areaal	13
4.2 Beleving en gebruikskwaliteit	13
4.3 Natuurwaarden	15
5. BEHEERSTRATEGIE	17
5.1 Zonering	17
5.2 Beheerstrategie per zone	19
5.3 Aanpak themagewijs	20
5.3.1 Overzichtskaart eenmalige ingrepen	20
5.3.2 Zonering	21
5.3.3 Beheer populieren en wilgen (1) en (2)	21
5.3.4 Beheer van het bos	23
5.3.5 Beheer van het bosplantsoen	26
5.3.6 Overige ingrepen m.b.t. beplantingen	27
5.3.7 Entrees, routes en verlichting	29
5.3.8 Paden en (half)-verhardingen	30
5.3.9 Vergravingen/ Oude “Maasarmen”	32
5.3.10 Beheer Het Bloemendal	33
5.3.11 Centrale veld.....	34
5.3.12 Overnachtingsveld schapen (Noordzijde park)	36
5.4 Communicatie	37
5.5 Ontwikkelagenda.....	38
6. FINANCIËN	40
6.1 Uitgangspunten	40
6.2 Huidig budget dagelijks onderhoud	40
6.3 Benodigd budget	41
6.3.1 Overzicht maatregelen en kostenraming.....	41
6.3.2 Hoeveelheden en kostenraming dagelijks onderhoud nieuwe situatie	42
6.3.3 Meerjarenplanning kostenraming park Staddijk	43

6.4	Confrontatie	43
7.	BIJLAGEN	44
7.1	Kostenraming dagelijks onderhoud per beheergroep	45
7.2	Kostenraming en meerjarenplanning eenmalige maatregelen	46
7.3	Posters en detailleringen.....	47
7.4	Betrokken organisaties Beheervisie 2018-2027.....	48
7.5	Verslag Meeloopdag 14 maart 2018.....	49
7.6	Topkaarten tijdreis 1815-2017.....	4
8.	BRONNEN	8

2. INTRODUCTIE

2.1 Park Staddijk: een weelderig stadspark

Park Staddijk is een groen, natuurrijk, circa 50 jaar oud stadspark. Het ligt ten westen van de nieuwbouwwijken van Dukenburg en wordt verder omsloten door de Staddijk, de A73 en de S104/Van Boetbergweg. Het is aangelegd voor de bewoners van de wijken als sport- en overloopgebied. Kort na de bouw van de wijken (1966-1978) is Sportpark Noord in 1978 aangelegd. Vervolgens in 1987 de rest van het park en Sportpark Zuid. Het openbare deel is inclusief waterpartijen 50 hectare groot; de sportterreinen ongeveer 17 hectare.

Bij de aanleg van het stadspark is gebruik gemaakt van enkele historische elementen. Sommige van zeer lang geleden, van na de laatste IJstijd. Ooit meanderde de Maas hier. Dat is terug te vinden in de bodem van het park. De zanderige uiterwaarden liggen in de ondergrond tussen de verder kleiige bodems. De gegraven waterpartijen doen denken aan de oude Maasmeanders. Een boomgaard is behouden, voor het eerst op kaarten uit ongeveer 1950 te zien, net als een rabattenbos, een overblijfsel uit de tijd dat de grond te drassig was om zomaar bomen te planten. Het ontwerp van het park is verder volledig nieuw opgezet en het hele park is nieuw aangeplant. In bijlage "Topokaarten tijdreis 1815-2017" is de ontwikkeling van het terrein in de afgelopen anderhalve eeuw te zien.

De schaapskudde loopt al sinds 2002 in het park en vormt een levendig onderdeel. Ze begrazen de weides in het openbare deel van het park. Honden mogen loslopen in aangewezen terreinen, behalve als de schaapskudde er is. Stadspark Staddijk heeft brede asfalt- en halfverharde paden, wat het tot een rolstoelvriendelijk park maakt.

Omdat het park zo groot is, bestaat uit een grote variatie van water, weides, bos en inheemse soorten en omdat het van begin af aan extensief is beheerd, zijn er hoge natuurwaarden. Er zijn "ecologische hotspots" zoals de bloemenrijkdom van Bloemendal, vele vlindersoorten, libellen, vogels en paddenstoelen.

Behalve een groen en natuurrijk park is het ook een sportpark. Vele sportclubs, die een brede variatie aan sporten omvatten, vinden hier hun thuis. Daarnaast omvat het een scoutingvereniging, hondenclub, sportvissers, natuurspeeltuinen (sinds 2010), boomgaard en wandel- en fietsroutes.

Het park is dus voor veel bewoners van belang. Voor omwonenden, sporters, vissers, hondenuitlaters, recreanten en natuurliefhebbers.

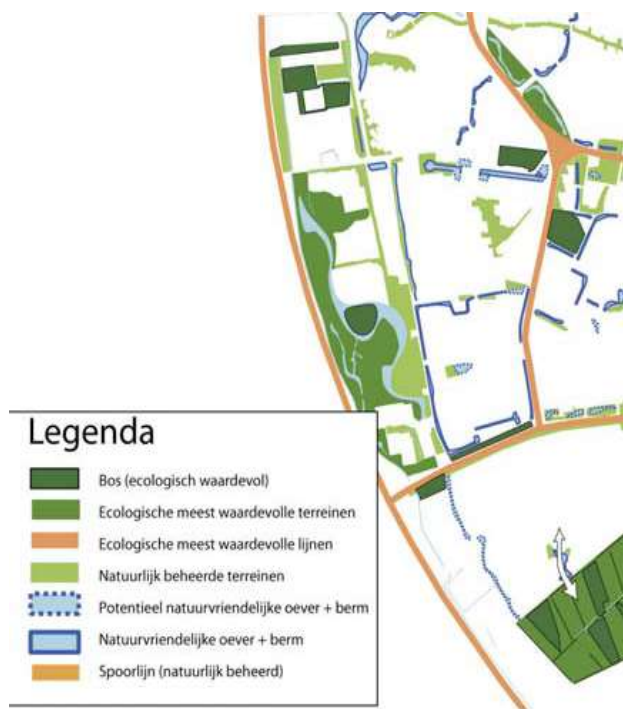
Weids groen en waterpartijen

Echte koekoeksbloem in Bloemendal

*Ligging van Park Staddijk ten opzichte van omliggende wijken
Bron: Dukenburg, Groen in beweging (2010)*

*Ecologie en natuur in Park Staddijk en omliggende wijken
Bron: Dukenburg, Groen in beweging (2010)*

2.2 De opdracht: beheervisie / beheerplan 2018-2027

In 2006 is een beheervisie gemaakt ("Een nieuwe toekomst voor Staddijk) voor Park Staddijk door de afdeling Openbare Ruimte en afdeling Stadsontwikkeling, directie Grondgebied. Het plan bevat een analyse van gebruik, ontwerp en beheer dat nog steeds goed bruikbaar is. De voorstellen uit 2006 zijn deels uitgevoerd. Het park is nu tien jaar ouder en het is tijd voor een nieuw plan, om inrichting, gebruik en beheer van het park opnieuw tegen het licht te houden.

Input voor zowel de beheervisie van 2006 als deze nieuwe beheervisie komt in belangrijke mate uit ervaringen van parkgebruikers en de gemeentelijk beheerders.

De Beheervisie 2018-2027 bevat een beschrijving van de gewenste toekomst van het park en zijn samenstellende delen. Hieruit volgen de benodigde beheermaatregelen en de opgaven voor vervanging en investeringen voor de komende 5 jaar, met een doorkijk naar de volgende jaren.

Het plan geeft inzicht in de actuele kwaliteiten, kwaliteitsambities en kansen voor ontwikkeling. Het bevat een raming van de kosten voor vervanging en investeringen en een raming van de onderhoudskosten ten opzichte van de huidige kosten.

De Beheervisie is tot stand gekomen op basis van:

- Kennis en ervaring van de afdeling Stadsbeheer met het beheer en onderhoud van het park;
- Inbreng van vertegenwoordigers van gebruikersgroepen en omwonenden van het park en natuurdeskundigen van het IVN (Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid). Er zijn twee bijeenkomsten speciaal voor deze beheervisie georganiseerd. In maart 2018 hebben we in kleine, gemêleerde groepen het park bezocht. Dat leverde een grote kennisoogst op. Tijdens een avond in mei 2018 gaven dezelfde vertegenwoordigers feedback op het conceptplan. Bij de gemeente al bekende aandachtspunten over beheer en inrichting waren daarin ook al verwerkt;
- De conceptvisie voor het park uit 2006 ("Een nieuwe toekomst voor Staddijk"). De nog niet-uitgevoerde voorstellen zijn heroverwogen en waar nodig opnieuw opgenomen in deze Beheervisie;
- Het beleidskader voor het park: "Dukenburg; Groen in beweging", Gemeente Nijmegen, augustus 2010 en 'Geef ze de (openbare) ruimte", Beleidsnota Openbare Ruimte 2013-2023, Stadsbeheer Gemeente Nijmegen, december 2012;
- De expertise van adviesbureau Buiten de Perken op het gebied van inrichting en beheer van openbaar groen.

De afdeling VSA (Vastgoed, Sport en Accommodatie) van gemeente Nijmegen is beheerder van de 17 hectare sportvoorzieningen en enkele groene terreinen in het park direct ernaast. Het terrein in beheer bij VSA maakt *geen* onderdeel uit van dit plan.

3. KADER

3.1 Bestuurlijk kader

Gemeentelijk beleid

Het [Groenplan Dukenburg, Groen in beweging](#) uit 2010 kenmerkt het park met Rust & Ecologie en met Leven & Ontspanning. Het plan bevat aandachtspunten en oplossingsrichtingen, welke terugkomen in hoofdstuk Beheerstrategie-Zonering.

De nota [Geef ze de \(openbare\) ruimte](#) is het beleidsmatige kader voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte in Nijmegen. Uit de samenvatting:

“Centraal in het nieuwe Nijmeegse beleid Openbare Ruimte staat de overtuiging om “ruimte te geven”. Ruimte aan bewoners en ondernemers om de eigen verantwoordelijkheid te nemen bij het beheer van de openbare ruimte. Ruimte voor aannemers om gemeentelijke taken deels over te nemen. Ruimte voor maatwerk bij het kiezen van onderhoudsniveaus. En tot slot ruimte voor onze kinderen en kleinkinderen door een duurzamere inrichting en beheer van de openbare ruimte.”

Pijlers in de nota zijn gedifferentieerd beheer, participatie, integraal werken en duurzaam beheer. Voor deze beheervisie betekent dit:

- gericht keuzes maken in inrichting en beheer van het park voor optimaal beheer, versterken van de zonering van intensief gebruikt groen en natuurlijk groen;
- omarmen van initiatieven en inhoudelijke inbreng van gebruikersgroepen en omwonenden;
- integrale samenwerking tussen de afdelingen Stadsbeheer en VSA (Vastgoed, Sport en Accommodatie), die gezamenlijk het park beheren;
- de kwaliteiten van het park wat betreft biodiversiteit en natuurbeleving vergroten, geen kapitaalsvernietiging.

Initiatieven participatie in beeld: de participatiekaart (www.participatiekaart.nl/nijmegen) laat projecten zien waar Nijmegenaren actief mee kunnen doen in het beheer van de openbare ruimte. juli 2018 zijn dat 285 initiatieven in heel Nijmegen, waar onder de Natuurwerkdag Stadspark Staddijk.

3.2 Normen en regelgeving

Voor het groenbeheer gelden de volgende wettelijke kaders:

- het Burgerlijk Wetboek waarin de zorgplicht van de beheerder is vastgelegd;
- de Wet natuurbescherming;
- en de WABO. De gemeente voert het groenbeheer op een bestendige manier uit voor de bescherming van flora en fauna.

Wet	Inhoud	Effect op Openbare ruimte
Burgerlijk Wetboek, artikel 6:162 - Zorgplicht	Stelt dat de gemeente moet zorg dragen over het areaal in haar beheer.	Dit betekent dat de gemeente op de hoogte moet zijn van de toestand van haar areaal door middel van bijvoorbeeld inspecties en voldoende moet doen om een veilig gebruik mogelijk te maken (zorgplicht). De zorgplicht heeft vooral invloed op beheer van bomen en van randen van plantsoenvakken naast de openbare weg (verkeersveiligheid).
Wet natuurbescherming	Deze wet beschermt kwetsbare dieren- en plantensoorten en heeft tot doel om beschermde soorten duurzaam in stand te houden.	De gemeente hanteert de "Gedragscode Bestendig Beheer Groenvoorzieningen" van Stadswerk. Dat garandeert duurzaam beheer en geeft daarom vrijstelling voor een aantal verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.
Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO)	Hierin is de omgevingsvergunning beschreven, dit is één geïntegreerde vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu.	Onderdeel van de vergunning is de kapvergunning voor bomen.

3.3 Beheerkader

Afdeling Stadsbeheer beheert het park op een beeldniveau kwaliteit B. Deze is gebaseerd op de beeldkwaliteitsmethodiek van het CROW, een nationale kennisorganisatie die normen vaststelt op het gebied van onder meer de openbare ruimte. De algemene kwaliteitscriteria volgens het CROW lopen uiteen van A+ tot D. Ieder niveau vertegenwoordigt een beeldkwaliteit en technische kwaliteit.

	Algemeen	Beeldkwaliteit	Technische kwaliteit
A+	Zeer goed	Prachtig; nagenoeg ongeschonden; zeer schoon	(Zo goed als) nieuw; perfect onderhouden
A	Goed	Mooi en comfortabel; erg schoon	Technisch dik in orde; goed onderhouden
B	Voldoende	Sober; functioneel; schoon	Heel en veilig; functioneel; regelmatig onderhouden
C	Matig	Schraal; onrustig beeld; vies	Discomfort; enige hinder; veiligheid komt in het geding; matig onderhoud
D	Te slecht	Verloedering; uitlokking van vernieling; erg vies	Kapitaalvernietiging; functieverlies; aansprakelijkheidsstelling

Voor bomen geldt een Boomrisicomanagement (BRM) en aanvullende technische eisen. Bomen langs paden en boven locaties met intensiever gebruik worden regelmatig visueel geïnspecteerd op veiligheid. Als daarbij dood hout wordt gezien (dode takken), worden ze weggezaagd. Ook de stabiliteit van de stam is onderdeel van de inspectie.

3.4 Evaluatie Beheervisie 2006

Het plan “Een nieuwe toekomst voor Staddijk”, de Beheervisie van 2006 stelt vast dat een aantal beheerproblemen in het park in het oog springen. Die lagen in de afstemming van het beheer op de bijzondere kenmerken van het gebied, de onduidelijke verantwoordelijkheid voor onderdelen (grens tussen sport en park), een duidelijke visie wat we willen met het park in de toekomst. Ook stelt de Beheervisie: “De gebruikswaarde is minimaal, het park heeft een introvert karakter en heeft weinig relatie met de wijken van Dukenburg. Dit komt voort uit het gedachtegoed van de jaren ‘60/’70. Dit is echter nu niet meer gewenst. Vanuit het Groenstructuurplan is het de wens om het park meer te betrekken bij de woonwijken.”

Sindsdien is veel gebeurd. Het plan adviseerde meer te gaan beheren vanuit een zonering, om het verschil in functies te verduidelijken en meer variatie in het park te krijgen.

“Een nieuwe toekomst voor Staddijk” beschrijft vier zones van het park:

1. Het *sportdeel* omvat alle sportvelden, accommodaties en parkeerplaatsen.
2. Het *parkdeel*: ongeveer tussen de grote vijver en de ontsluitingsweg de Staddijk, inclusief alle parkstroken tussen de sportvelden.
3. Het *natuurpark*: het grootste deel van het park aan de overzijde van de vijver tot aan de A73, met uitzondering van het hierna genoemde natuurgebied.
4. Het *natuurgebied*: het huidige natuurgebied (Bloemendal) plus de waterrijke uitlopers naar de Van Boetbergweg en ten zuiden van de sportvelden.

De begrenzing tussen sportdeel en park is nadien exact aangegeven en vastgelegd op kaart. Daarmee zijn verantwoordelijkheden en uitvoerende partijen duidelijk geworden. De routes naar de sportvelden en accommodaties zijn beter verlicht; bebording en wegwijzers zijn aangebracht.

Het natuurpark wordt op een natuurlijker manier beheerd. Er blijft bijvoorbeeld veel dood hout liggen, waardoor er een grote variatie aan insecten en paddenstoelen is ontstaan. De natuurrijkdom of biodiversiteit is toegenomen – ook door het ouder worden van het groen. De schapsherder is doelgerichter te werk gegaan. De algemene kennis over hoe je met een gescheperde kudde (= een kudde met herder) zorgt voor variatie in begroeiing, is toegenomen. Het beheer en onderhoud op Bloemendal, een ecologisch pareltje met onder meer orchideeën, wordt al jaren in samenspraak met of door vrijwilligers van o.a. het IVN uitgevoerd.

Er waren destijds veel klachten over loslopende honden en hondenpoep. Onder andere door de vele uitlaatservices en wijkbewoners met honden in het park. Sindsdien zijn twee hondenuitlaatplaatsen of HUP's aangelegd, waar honden los kunnen lopen en waar hondenpoepbakken staan.

Enkele grote verbetermaatregelen zijn in de eerste helft van 2009 gebundeld uitgevoerd. Er is een grote natuurspeeltuin aangelegd, die bezoekers uit heel de stad en daarbuiten trekt. In mei 2009 is het park feestelijk heropend.

Zonering 2006

Grenzen tussen parkdeel (ingekleurd) van Stadsbeheer en sportdeel (wit) van VSA zijn scherp gesteld

Begroeiing bij ingangen en kruispunten verwijderd

Hondenuitlaatplaats (HUP) aangelegd

Samen met bewoners: natuurspeeltuin ontwikkeld

Trapveldje op kunstgras aangelegd

Overzicht: uitgevoerde maatregelen uit Beheervisie 2006

Maatregelen korte termijn	Kostenraming
Maken van doorzichten en zichtlijnen langs paden en rondom sportvelden	€ 5.000
Beplanting dicht op de paden verwijderen	€ 5.000
Ondergroei bij ingangen en op kruispunten van paden verwijderen	€ 35.000
Opslag en verruiging verwijderen door de herder lopende het onderhoud	nvt
Beplanting langs oevers verwijderen door doorzichten te maken zodat een afwisselend beeld ontstaat	€ 3.000
Aanleggen van hondenuitlaatplaatsen conform het nieuwe hondenbeleid	€ 2.500
Herstellen van asfaltpaden	€ 127.000
Maatregelen programma Groenstructuurplan	
Ontwerpen van een recreatieve sportvoorziening ter hoogte van het Jongeren centrum (trapveldje)	€ 30.000
Beheer van natuurgebied overdragen aan natuurbeherende organisatie	nvt
<i>Herinrichting van de entree bij de ingang Aldenhof en het vormgeven van de sport en spel locatie (deze maatregel deels uitgevoerd, nl natuurspeeltuin wel, herinrichting entree Aldenhof niet)</i>	€ 180.000
Opstellen van een uniform materiaalgebruik – parkmeubilair en verlichting	
Realiseren van een extra oversteek over de watergang naar de wijken van Dukenburg	€ 40.000

Overzicht: niet uitgevoerde maatregelen uit Beheervisie 2006

Maatregelen korte termijn	Kostenraming
-	
Maatregelen programma Groenstructuurplan	
Padenstructuur aanpassen tussen de handboogbaan en het Wout Wagtmanspad	€ 40.000
<i>Herinrichting van de entree bij de ingang Aldenhof en het vormgeven van de sport en spel locatie (deze maatregel deels uitgevoerd, nl natuurspeeltuin wel, herinrichting entree Aldenhof niet)</i>	€ 180.000
Onderzoeken of er behoefte is aan een bosspeelplaats ter hoogte van het populierenbosje	€ 30.000
Renovatie beschoeiing vijverpartij	€ 300.000

4. HUIDIGE SITUATIE

4.1 Areaal

Park Staddijk kent een aantal beheertypen op kaart. De kaart en bijbehorende hoeveelheden zijn vastgelegd in een beheerprogramma. Hoeveelheden worden permanent bijgewerkt.

Het groen is verdeeld in: bos, bosplantsoen, bomen, oevervegetatie (rietkragen) in de natuurvijver, begrazingsweiden, gazon, hagen, hondenuitlaatplaatsen.

Het water bestaat uit: een natuurvijver, een A-watgang (parallel aan de A73) en C watergangen.

De verharding bestaat uit asfaltpaden en halfverharde paden.

Type areaal	Oppervlak in hectare
Groen	39
Verhardingen	2
Water	8
Sportvelden	17
Totaal	66

Aanbevelingen

- Voor een betere afstemming met het benodigde onderhoud en onderhoudsbudget, de rododendrongroepen voortaan als heesters op de kaart zetten;
- Een deel van het bosplantsoen kan na enkele ingrepen voortaan als beheertype bos worden aangemerkt;
- In het veld individuele bomen opsporen langs paden of op recreatieve velden en op kaart zetten. Zodat deze bomen meetellen bij de BRM-controles en het benodigde budget voor BRM en snoeiwerk.

4.2 Beleving en gebruikskwaliteit

Veel omwonenden en gebruikers voelen zich sterk met het park verbonden. Het is niet moeilijk om de “trotsen” van park Staddijk te benoemen. In de woorden van de Facebook groep Vrienden van Park Staddijk: “Het is een heerlijke plaats om te wandelen met en zonder hond, te rennen, fietsen, fotograferen en te genieten van groen, bloemen, vogels en water.”

Vooraf rustzoekers en natuurgenieters komen goed aan hun trekken. Men waardeert het park vanwege zijn vele ongerepte plekken, je kunt er struinen, er zijn veel informele paden, mooie zichtlijnen. Kinderen kunnen er spelen in de natuur en op ontdekkingstocht gaan. Van het park is bekend dat het een dassenleefgebied is vanuit de Berendonck. Het Bloemendal is geliefd om de vele bijzondere soorten; het overnachtingsveld voor de schaapskudde is een heerlijke struinplek, het Kraaienbos is voor de scouts een avontuur vanwege alle omgevallen bomen. De scoutinggroep maakt graag gebruik van de variëteit aan begroeiing en de mogelijkheden die dat biedt voor een spelen.

Vissers zijn blij met de goede visstand en de goede bereikbaarheid van de oevers. Hondenuitlaters waarderen de ruimte en de parkeervoorzieningen aan de rand van het park.

Voor sporters is er een keur aan sportclubs, van voetbal en hockey tot en met rugby en een handboogvereniging. Parkgebruikers ervaren dat de sportclubs echt bij het park horen.

Weidsheid

Struinpadjes

Mooie visstekken

De honden kunnen graven en rennen

Een van de bijzondere plekken van het park: het Bloemendal

Ook een van de mooiste plekken: vergraving ("Maasarm") in het bos

Er zijn ook “zorgen” over belevingsmogelijkheden en gebruikskwaliteit. De terugkerende thema’s in de afgelopen jaren vanuit zowel parkgebruikers als de gemeentelijk beheerders zijn:

- De overgang naar de omgeving. De toegangen van de woonwijken naar het park, vooral de ingangen van De Staddijk, zijn niet op elkaar afgestemd. De vraag is of toegang en overgangen beter in te richten zijn;
- Het gewenste beheer voor enkele locaties met specifieke of grote natuurwaarde, zoals Bloemendal en het Vogeleiland. Beheer zowel in de zin van maatregelen als in de zin van organisatie (wie beheert);
- De wandelroutes. Is het wenselijk om de gemarkeerde route te behouden? Zo ja, moet deze opnieuw uitgezet en gemarkeerd worden?;
- De verlanding van de vergravingen of “oude Maasarmen”: is het hier goed om de verlanding te laten gaan of is het beter om een beheeringreep te doen en wat zijn hiervoor de argumenten? Hoe kunnen de vergravingen zich het beste ontwikkelen?;
- De populieren op leeftijd: ze hoorden bij de tijd van aanleg van het park, maar beginnen aan het eind van hun levensduur te geraken. Is het wenselijk om ze in één keer of delen te rooien en te vervangen of ze een tijd te behouden als ecologische bomen?;
- Beheer van de bosplantsoenen en het bos. Deze zijn het jeugdstadium ontgroeid, welke eindbeelden zijn gewenst, hoe bereiken we die?
- Het schapenplan. Het doel van de inzet van de schapenbegrazing is om recreatieve- en natuurwaarde te leveren. Bureau Waardenburg rondde in 2018 het onderzoek af naar de vraag waar en hoe de schaapskuddes bijdragen aan meer natuur in het park. De resultaten hiervan zijn positief. De grootste natuurwaarden worden bereikt met een deels gescheperde kudde (gescheperd betekent: met een herder), deels ingerasterde kudde. Bij de aanbesteding begin 2018 is daarom opdracht gegeven aan een terzake kundig begrazingsbedrijf. De betrokken herder heeft kennis van natuurlijke beheerprocessen en hoe de kudde in te zetten om optimale natuurwaarden te bereiken. Er zijn voor de komende jaren afspraken gemaakt tussen de herder en de vrijwilligers die Bloemendal beheren over de inzet van schapen in het Bloemendal.

4.3 Natuurwaarden

De gevarieerde ondergrond, het grote areaal, de ligging nabij andere grote natuurgebieden, de leeftijd en de wijze van beheren hebben samen geresulteerd in een park met bijzondere natuurwaarden.

Er is een grote variëteit aan boomsoorten, vooral inheemse boomsoorten. Dat is belangrijk, want op inheemse soorten komt de grootste variëteit aan “klein leven” voor: insecten, mossen, paddenstoelen. Deze vormen samen met bomen en andere beplanting een samenhangende levensgemeenschap.

De massale aanwezigheid van dood hout valt op in dit park. Bij de aanleg van het park is gekozen voor de aanplant van honderden populieren en wilgen. Die groeiden hard en maakten het snel groen. Ze zijn langzamerhand aan het afsterven. De dode stammen en takken, ook van andere soorten, blijven in dit park vanwege het natuurlijke beheer meestal liggen. Het is ook opvallend dat veel parkgebruikers de aanwezigheid van al dit dode hout waarderen. Dood hout doet hier leven. Het park heeft een grote diversiteit aan paddenstoelen. Die groeien niet alleen op het dode hout; veel soorten groeien alleen in de buurt van bepaalde boom- of andere plantensoorten. Eens per jaar organiseert het IVN Rijk van Nijmegen een bijzondere paddenstoelen-excursie naar Staddijk.

Hazelaar

Vuurmelkzwam (bron: Wikipedia Commons); leeft graag samen met hazelaar

In Het Bloemendal groeien bijzondere en fraaie plantensoorten als vetkruid, blauwe knoop, gagel, ratelaar en orchideeën. Met dank aan de schapenbegrazing hebben de weides een gevarieerde, structuurrijke, bloemrijke vegetatie.

Ook wat betreft de fauna laat het park een gevarieerd beeld zien. De ijsvogel, grote bonte specht en groene specht, vele libellensoorten en de vlindersoorten oranjetipje en groentje zijn slechts enkele voorbeelden van aansprekende soorten die hier voorkomen. Ook de das laat zich regelmatig zien.

Oranjetipje op pinksterbloem (bron: Jeannie Debs)

Orchis in Bloemendal

Alles hangt met alles samen, flora en fauna gedijen bij de gratie van elkaars bestaan. Het tot nu toe uitgevoerde beheer draagt bij aan de ecologische basis van dit park: een groot terrein, met veel van alles. Een variëteit aan inheemse soorten en een grote afwisseling van open en gesloten, water en land, klei en zand, beschaduwing en bezonning, vlak terrein, oevers en heuvels. Dit noemen we "gradiënten". De eenmalige maatregelen zijn er dan ook in het bijzonder op gericht om gradiënten te behouden of uit terug te brengen.

5. BEHEERSTRATEGIE

5.1 Zonering

De zonering uit de Beheervisie 2006 ondersteunde het te voeren beheer. Het gaf aan, met welk doel de parkdelen beheerd moesten worden en daarmee welke ingrepen en onderhoudsintensiteit nodig zijn. Het park kreeg vier zones, namelijk sportdeel, parkdeel, natuurpark en natuurgebied. Het sportdeel werd al beheerd door VSA, met het advies om het groen in deze zone op dezelfde manier te onderhouden als de rest van het park. Het parkdeel kreeg als thema Sport en spel in een natuurlijke omgeving en werd gedeeltelijk iets intensiever onderhouden. In het natuurpark werd meer dan eerst ingezet op afstemming van het beheer op natuurlijke ontwikkelingen en ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers. Het natuurgebied tot slot (Het Bloemendal) vergde een beheer dat volledig is afgestemd op het beschermen en uitbreiden van de zeldzame en beschermde plantensoorten.

In de Beheervisie 2018-2027 versterken we dit onderscheid. Want nu, 12 jaar later, is duidelijk dat vooral de natuurrijkdom van het park zeer hoog wordt gewaardeerd als centraal thema van park Staddijk. In grote delen van het park ontwikkelt zich een grotere biodiversiteit en meer natuurbeleving. Oorzaak is het ouder worden van het park én het beheer, dat sinds jaren gericht is op die biodiversiteit en natuurontwikkelingen.

De parkdelen voor meer recreatief gebruik mogen op onderdelen nog wat intensiever onderhouden en ingericht worden, zodat het recreatief gebruik beter tot zijn recht komt. Vooral de paden, entrees en het terrein rond ingang Aldenhof.

De verwevenheid van de sportaccommodaties en de rest van het park is nog steeds uniek.

Daarmee komen we uit op de volgende zonering:

- **Natuurpark:** dit omvat het grootste deel van Park Staddijk, namelijk de bossen en bosplantsoenen, het water, rietkragen en eilandjes, de begrazingsweides.
- **Recreatiepark:** het terrein dat direct aan De Staddijk grenst, ongeveer tegenover de wijk Aldenhof. Het bevat de natuurspeeltuinen, de centrale weide met zitplek, de rododendrongroepen, de vissteigers.
- **Sportpark:** alle sportvelden, accommodaties en parkeerplaatsen.

Natuurpark

Recreatiepark

Sportpark

Zonering Park Stadjik

5.2 Beheerstrategie per zone

Natuurpark

- Natuurlijke ontwikkelingen in de beplanting zijn leidend en het dagelijks onderhoud is minimaal. Dat wil zeggen dat ontwikkelingen worden bijgestuurd om op specifieke locaties specifieke waarden te krijgen. Zo blijven de weides begraasd door een gescheperde kudde;
- De boszone langs de A73 is belangrijk om het zicht op de A73 weg te nemen en het verkeersgeluid te verzachten. De beplanting moet daarom zo dicht mogelijk blijven. Dat betekent van tijd tot tijd dunning in het bomenbestand, om meer licht op de bosbodem te krijgen zodat de struikenlaag zich kan ontwikkelen;
- Het groot onderhoud en eenmalige ingrepen zijn gericht op behoud en verhogen van natuurwaarden. De smalle waterpartijen bijvoorbeeld (“Maasarmen”) zijn dichtgeslibd. Door ze voorzichtig uit te baggeren en meer licht toe te laten zullen ze veel hogere natuurwaarden krijgen;
- Het onderhoud van Bloemendal blijft gericht op behoud van de hoge natuurwaarden en op samenwerking tussen de gemeente en vrijwilligers.

Recreatiepark

- Het dagelijks onderhoud is hier intensiever. Dat betekent bijvoorbeeld: delen van de weides worden gemaaid als gazon, zodat er op gezeten en gespeeld kan worden en de entrees worden vaker nagelopen op zwerfvuil en reparaties;
- Rond centrale grasveld zijn voorzieningen die het makkelijk en aantrekkelijk maken om hier te verblijven. Dat wordt verder versterkt. De zitplek met een aantal banken wordt verfraaid met meer fleur en kleur, de gehandicaptenvisstek beter bruikbaar gemaakt, de bijzondere groep rododendrons gered van de bramen en de paden verbeterd;
- De entrees moeten uitnodigend zijn om het park in te gaan. Dat is verbeterd na de vorige beheervisie en kan nog verder verbeterd worden;
- Informatievoorziening: de gele en rode wandelroutes en informatieborden bij ingangen blijven in stand en worden aangevuld. Dit is bij uitstek een thema om met initiatieven van vrijwilligers in te vullen.

Sportpark

- De sportvoorzieningen en groen direct daaromheen worden onderhouden door de afdeling VSA (Vastgoed, Sport en Accommodatie). In het park is niet altijd te zien dat groen bij een andere afdeling hoort en dat is ook niet wenselijk. Goed overleg tussen beide afdelingen blijft nodig;
- De afdeling VSA is verantwoordelijk voor goed beheer van de sportvelden. Bij afwegingen rond onderhoud van groen rond de sportvelden is het belang van het sportveldbeheer leidend. Zo is bijvoorbeeld de bezonning van de sportvelden belangrijk;
- In de randen van de sportvelden is door een grote rijkdom aan paddenstoelen ontstaan. Het feit dat hier zoveel bijzondere soorten vóórkomen is te danken aan de aanwezigheid van bomen aan de randen en aan het extensievere beheer van de grasranden.

5.3 Aanpak themagewijs

Voor de bijeenkomst (“terugkoppelavond”) op 23 mei 2018 met bewoners, parkgebruikers, gemeentelijk beheerders en medewerkers van het groenadviesbureau zijn 13 posters gemaakt. De posters bevatten de beheervisie en beschrijving van de eenmalige maatregelen in beelden. De visie en de gewenste maatregelen waren ontwikkeld met dezelfde groep en aan de hand van informatie uit de beheervisie 2006, beheerervaring van de gemeente met het park en de beheerexpertise van bureau Buiten de Perken.

Iedere poster behandelt een thema van het park. We houden in deze paragraaf dezelfde volgorde aan als die van de posters, zie hoofdstuk 7 Bijlagen. De thema’s zijn:

1. Overzichtskartaat eenmalige ingrepen
2. Zonering
3. Beheer populieren en wilgen (1)
4. Beheer populieren en wilgen (2)
5. Beheer bos
6. Beheer bosplantsoenen
7. Overige ingrepen m.b.t. beplantingen
8. Entrees en verlichting
9. Paden en (half)-verhardingen
10. Vergravingen/ Oude “Maasarmen”
11. Beheer Het Bloemendal
12. Centrale grasveld
13. Overnachtingsveld schapen (Noordzijde park)

5.3.1 Overzichtskartaat eenmalige ingrepen

De kaart bevat alle fysieke ingrepen die eenmalig of een paar keer met een korte interval nodig zijn. De maatregelen zijn nodig om de gebruiksmogelijkheden, de natuurwaarden of de beheerbaarheid van het park te verbeteren. Als voorbeeld een uitsnede van de kaart. Zie verder de bijlage.

Uitsnede van Overzichtskartaat

5.3.2 Zonering

De poster zonering bevat de zonering van het park en enkele referentiefoto's. De zonering is toegelicht in paragraaf 5.1 Zonering.

5.3.3 Beheer populieren en wilgen (1) en (2)

Ooit zijn de populieren en wilgen geplant met als doel **snel grote bomen** te krijgen. Dat is gelukt. Grote, oude bomen zijn waardevol voor de beleving van het park. Al deze bomen zijn aangeplant in de beginfase van het park en zijn nu stuk voor stuk op leeftijd. Dat levert imposante beelden. Beide soorten worden hoog, tot wel 30 of 40 meter. Ze groeien snel en dat is precies de reden dat ze ooit zijn aangeplant: snel een groen en parkachtige sfeer geven. Grote, oude bomen zijn waardevol voor de beleving van het park. Ze verwijzen naar de geschiedenis van het park en geven het park daarmee mede zijn karakter en identiteit.

De levensduur van populieren en wilgen is relatief kort, vergeleken met andere boomsoorten. Op een leeftijd van circa 50 jaar zijn ze al oud aan het worden. Op dit moment verkeren ze allemaal tegelijk in de **aftakelingsfase**. Dat wil zeggen dat ze veel dood hout produceren, uitscheuren of hele takken laten vallen. Dat hoort bij deze soorten, de wilgenfamilie. De bomen leveren daarmee veel dood hout, wat heel gunstig is voor het ecosysteem bos. Hun hout is zacht en is gemakkelijk toegankelijk voor holbroeders, zoals spechten. Insecten vinden ook gemakkelijk hun weg in het vermolmd hout of de bast. De kans op vallende takken en stammen levert tegelijkertijd ook gevaar op, wanneer de bomen boven of vlakbij plekken staan waar geregeld mensen komen. Zoals langs de paden. Omdat de bomen hoog en groot zijn, is het duur om gevaarlijke takken weg te halen. Er moet al snel een hoogwerker aan te pas komen. Het veilig stellen van de populieren en wilgen kost daarom een groot deel van het beschikbare budget. Budget dat ook aan andere onderdelen van het park besteed kan worden.

Een probleem in park Staddijk is de **watermerkziekte** bij de wilgen, vooral de *Salix alba* en in mindere mate bij de *Salix x sepulcralis* 'Chrysocoma' (treurwilg). Watermerkziekte is een bacteriële plantenziekte. De bacterie veroorzaakt een verstopping van houtvaten. Aangetaste bomen krijgen verwelkte en uiteindelijk verdroogde bladeren. De kroon sterft tak voor tak af. Aangetaste bomen zijn een besmettingshaard voor gezonde wilgen.

(Treur)wilgen en populieren geven "body" aan het park

Grote bonte specht in populier (foto Donald Hobern)

Beheer populieren en wilgen

- Beheer voortzetten zoals nu, dus snoeien indien nodig en beoordelen op veiligheid;
- Populieren en wilgen langs paden of druk bezochte plekken worden individueel op kaart gezet en vervolgens ook gemonitord op veiligheid voor de omgeving. Een klein deel van deze bomen staan al op kaart;
- Aangetaste takken van wilgen met watermerkziekte verwijderen tot op het gezonde hout. Te zwaar aangetaste bomen geheel verwijderen. Het zieke hout afvoeren (geen specifieke maatregelen nodig) en verbranden. Er is geen bestrijdingsmogelijkheid bekend;
- Voorlopig geen nieuwe wilgen planten of alleen op beperkte schaal en daarbij gezond stekmateriaal (dus geen gekweekte bomen) te gebruiken.

Dood hout kan vaak blijven liggen

Watermerkziekte bij een wilg

Benodigde eenmalige ingrepen

Er moet een afweging gemaakt worden tussen behoud van de waardevolle populieren en wilgen, de veiligheid en het beschikbare budget. Die afweging is als volgt:

- Populieren en wilgen die geen gevaar opleveren voor de omgeving blijven staan zonder beheeringreep;
- Deze bomen zijn in 3 categorieën onderverdeeld:
 - Groen: bomen in goede of relatief goede staat. Bomen zo lang mogelijk behouden.
 - Oranje: bomen in onveilige staat maar met nog een redelijke conditie. Door middel van een visuele beoordeling worden ze gemonitord en geoordeeld, hoe lang ze in stand gehouden kunnen blijven.
 - Rood: gevaarlijke bomen en/of in zeer slechte conditie. Bv. Een slechte boom dicht bij een pad, of bomen in slechte conditie die ook de omringende beplanting hinderen in de groei.
- Bij de storm begin 2018 zijn een aantal populieren en wilgen al omgegaan of uiteen gewaaid. Het is te verwachten dat dit bij iedere storm opnieuw gebeurt. Bij een storm brengen de omvallende bomen en uitvallende takken ook gezonde bomen, beplanting, paden en bruggen schade toe. Het is beter om dat vóór te zijn. Daarom is het voorstel om in 2019 de bomen in de categorie rood te verwijderen;
- De gekapte bomen worden vervangen door een soort die ouder kan worden en daarmee duurzamer is. Een klein deel kan vervangen worden door nieuwe populieren en wilgen, omdat deze bij het park horen;

- De bomen uit de categorie oranje zullen op enig moment een snoeironde nodig hebben. Richtlijn is om dat alleen te doen voor bomen met een levensverwachting van nog minimaal 5 jaar en om een zware en dure ingreep slechts één keer per boom uit te voeren;
- Oude bomen in bosdelen kunnen blijven staan als ecologische bomen. Dat wil zeggen: al is er slechts een stam over, ze kunnen blijven staan en hun bijdrage leveren aan natuurontwikkeling. Als ze op enig moment opvallen, blijft het dode hout liggen.

Imposante wilg, categorie groen

Populier boven Wout Wagtmanspad, categorie oranje

5.3.4 Beheer van het bos

De bosdelen zijn volwassen aan het worden. De variatie in soorten en beelden wordt groter. Zorgen zijn er over het kraaienbos (zie volgende alinea) en over de smalle bosdelen langs de A73.

De smalle stukken bos langs de A73 hebben een belangrijke functie: het zicht op de snelweg en het verkeersgeluid verminderen. Parkgebruikers zien hier het liefst een zeer dicht bos met veel struiken. Op het moment zijn juist deze bosdelen zich aan het ontwikkelen tot een zogenaamd “stakenbos”: veel dunne, iele stammen met weinig onderbegroeiing. Om dit om te zetten naar een dichter begroeid bos, moet een deel van de stakerige bomen weggehaald of geringd worden. Deze maatregel maakt tegelijkertijd sommige parkgebruikers ongerust, die het liefst geen enkele boom zien verdwijnen. Op beide participatiebijeenkomsten voor dit beheerplan is veel uitleg gegeven over het waarom van deze maatregelen. In dit geval geldt: snoeien doet groeien. Snoeien (of ringen, dat de voorkeur geniet mits het qua omgevingsveiligheid mogelijk is) zorgt voor licht op de bodem. Licht op de bosbodem is een levensvoorwaarde voor de ontwikkeling van een struikenlaag.

Een deelnemer aan de participatieronde verwoordde het mooi: ‘De gemeente moet zodanig beheren dat wij denken dat het niet beheerd wordt.’ En dat lijkt hier dus heel goed gelukt.

Het Kraaien- of rabattenbos is één van de parkdelen waar al lang bos aanwezig is. Op een oorspronkelijk natte bodem groef men geulen. De vrijkomende grond legde men op rillen en daarop plantte men de bomen. De huidige bomen dateren, net als de rest van het bomenbestand, van rond 1970. Het bos zelf is dus niet oud. Het zijn vooral eiken en populieren, beide in zeer slechte conditie. De populieren vooral vanwege hun ouderdom. De oorzaak bij de eiken is tot nu toe niet achterhaald. Grote of plotselinge veranderingen in grondwaterstand zijn niet bekend, vervuiling van de bodem is onwaarschijnlijk. Mogelijk speelt honingzwam een rol. Meestal is het voorkomen van honingzwam, een bekende paddenstoel op afstervend hout, een teken van slechte conditie en geen oorzaak. In dit geval kan het wel oorzaak zijn vanwege de massale aanwezigheid van dood populierenhout. Er zijn gevallen bekend dat de honingzwam bij massale aanwezigheid overgaat op het aantasten van jonge

en gezonde bomen. Er staan wel jonge bomen van andere soorten in dit bosdeel, waaronder esdoorn, meidoorn en berk. Ook staan er een aantal struiksoorten. Het is op het moment van schrijven van de beheervisie onduidelijk of ze toekomst hebben. Onderzoek van bodemdeskundigen is wellicht nodig.

De grote hoeveelheid liggend en staand dood hout is overigens niet storend voor parkbezoekers. Voor scouts is het mede daarom juist een avonturenbos. Het Kraaienbos is één van de parkdelen met een grote hoeveelheid paddenstoelen, ook zeldzame soorten.

Op het Vogeleiland komt geen mens. Dat is een unieke situatie. Er wordt hier nooit onderhoud uitgevoerd. Het moet een paradijs zijn voor vogelsoorten en insecten. Ook hier is een groot deel van het bos in de stakenfase, maar hier is voldoende ruimte om de natuurlijke processen hun gang te laten gaan en geen noodzaak voor ander beheer.

Bomen in slechte conditie in Kraaienbos

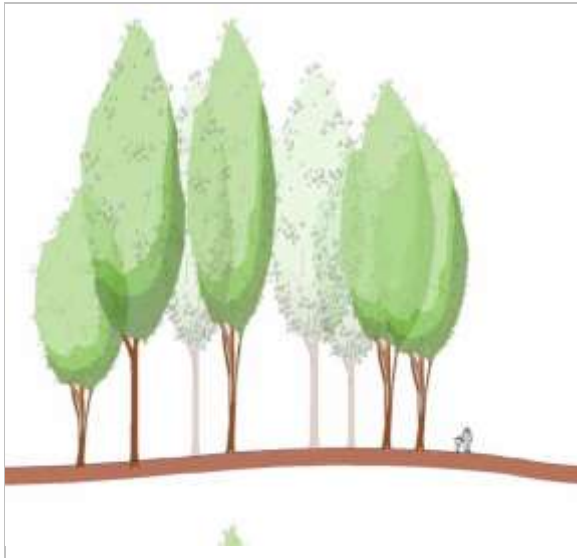

Vogeleiland: omgevallen bomen verwijderen

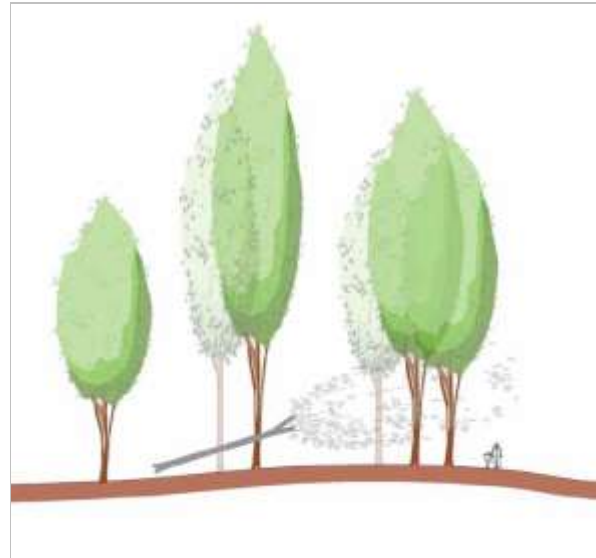
Over de invloed van groen op hinderlijk geluid: groen verlaagt het geluidsniveau enigzins (tot 10 dB per 100m); groen verstrooit het geluid en vermindert daarbij vooral de hogere tonen, die voor mensen juist vervelend zijn. Ook produceert het groen zelf aangenaam geluid, zowel direct (ruisen) als indirect (vogels). Het prettige uitzicht helpt ook psychologisch om verkeershinder te verdragen.

Gewenst bosbeheer

- Beheer voortzetten zoals nu, dus de hoofdrol is voor natuurlijke processen. Dat geldt in het bijzonder voor het Vogeleiland;
- Voor het bosbeheer (en beheer van bosplantsoen) geldt: natuurlijke ontwikkelingen bepalen het benodigde onderhoud. Een nat, droog, koud of warm jaar, de komst of verdwijnen van ziekten en plagen veranderen de groeiomstandigheden. Bij ingrepen is het belangrijk om de toestand van het bos op dat moment in ogeschouw te nemen;
- Op locaties waar dichter bos is gewenst, langs de A73, kan een deel van de stakerige bomen geveld of geringd worden. Daarmee wordt het proces versneld om meer licht op de bodem te krijgen en eerder een struiklaag te laten ontwikkelen. Voor een licht en geluidsbuffer werkt een combinatie van bomen, heesters en kruidlaag het beste. Vegetatie verstrooit en absorbeert een klein deel van het verkeersgeluid en beperkt de lichtval;
- Zwerfvuil verwijderen uit de randen van het bos;
- Enkel bomen in de randen van het bos snoeien of verwijderen indien nodig vanuit veiligheid.

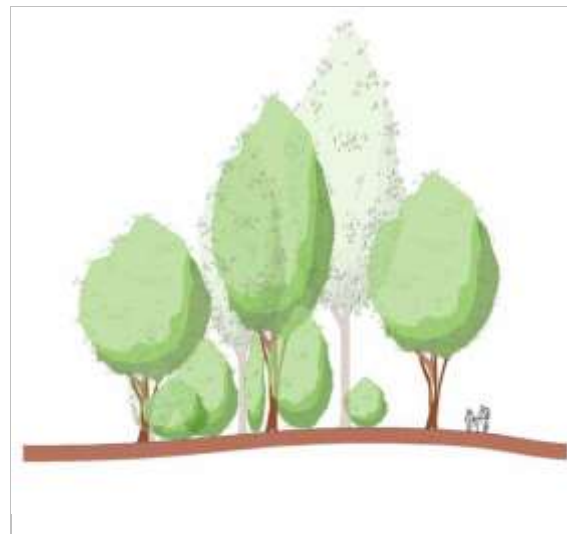
Beheer nu: geen ingrepen. Resultaat: "stakenbos" door race naar het licht, struiken verdwijnen door gebrek aan licht

Bij verder verval wordt bos instabiel, stammen breken af, zeer veel dood hout

Versneld beheer: de dunste bomen worden geringd. Resultaat: meer licht op de bodem, een kruiden- en struikenlaag ontwikkelt zich

5 jaar na dunning: toekomstbomen worden dikker, meer afscherming door nieuwe struikenlaag, bos is evenwichtiger en aantrekkelijker

Benodigde eenmalige ingrepen

- Kraaien- of rabattenbos: onderzoek naar bodemsamenstelling laten doen. Indien dit geen oorzaak van de slechte conditie aanwijst, is volgende stap de waterhuishouding laten onderzoeken. Het alternatief is om niets te doen en de ontwikkelingen volgen;
- Vogeleiland: overhangende bomen langs de oevers verwijderen, zodat katten en mensen niet het eiland kunnen bereiken;

5.3.5 Beheer van het bosplantsoen

Bosplantsoen is een typisch fenomeen uit de jaren '70 en '80. Het bestaat uit een mengeling van boomsoorten en struiksoorten, dat bij aanleg nog zeer jong en klein is. Bosplantsoen werd gebruikt als goedkoop middel om grote oppervlakten te beplanten, ook in de wijken. De gedachte was ook om vooral inheemse soorten te gebruiken vanuit een meer ecologische benadering van beplanting in de stad. Het sortiment bestond uit zogenaamde "wijkers" en "blijvers". De wijkers, ook wel vulhout genoemd, waren zeer snelgroeiende bomen zoals populieren, wilgen, essen, esdoorns. De bedoeling was dat deze snel een groen beeld zouden geven. De blijvers waren de langzamer groeiende soorten die het moesten overnemen van de wijkers. Wijkers heten zo, omdat de oorspronkelijke gedachte was om deze na 5 of 10 jaar te kappen. Tot slot was het bij bosplantsoen de bedoeling om de hele beplanting regelmatig "terug te zetten". Dat houdt in: de struiken afzagen tot vlak boven de grond waarna ze weer mogen uitgroeien.

De realiteit haalde de goede bedoelingen vaak in. Niet iedere beheerder haalde op tijd de wijkers weg, waardoor deze snelgroeiende maar ook snel oud wordende soorten de boventoon gingen voeren. Daarnaast kwamen veel bewoners in verzet tegen het grote snoeiwerk dat nodig is in dit systeem. Het terugzetten van bosplantsoen tot slot is een beproefd middel om dichte beplanting te houden, maar is ook een dure maatregel omdat het arbeidsintensief is.

Prachtige solitaire meidoorn in het park, vrijgezet vanuit bosplantsoen

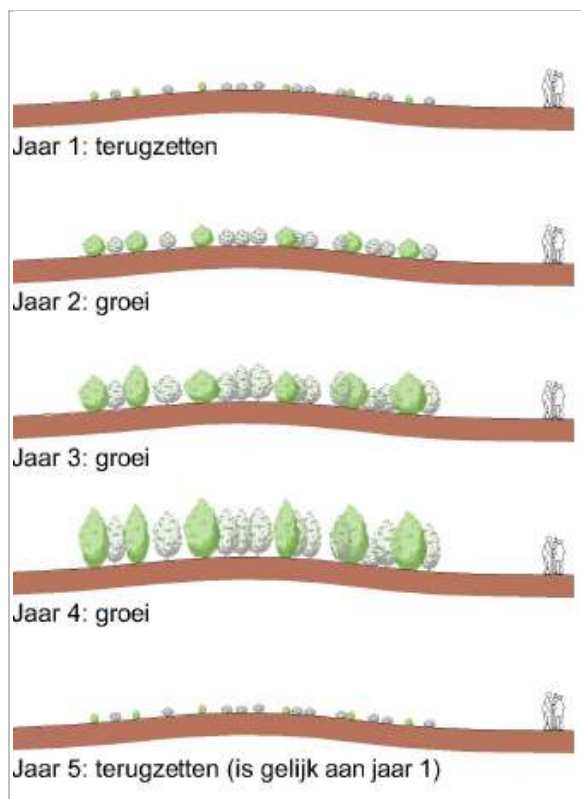

Bosplantsoen is met enkele ingrepen om te zetten in bos

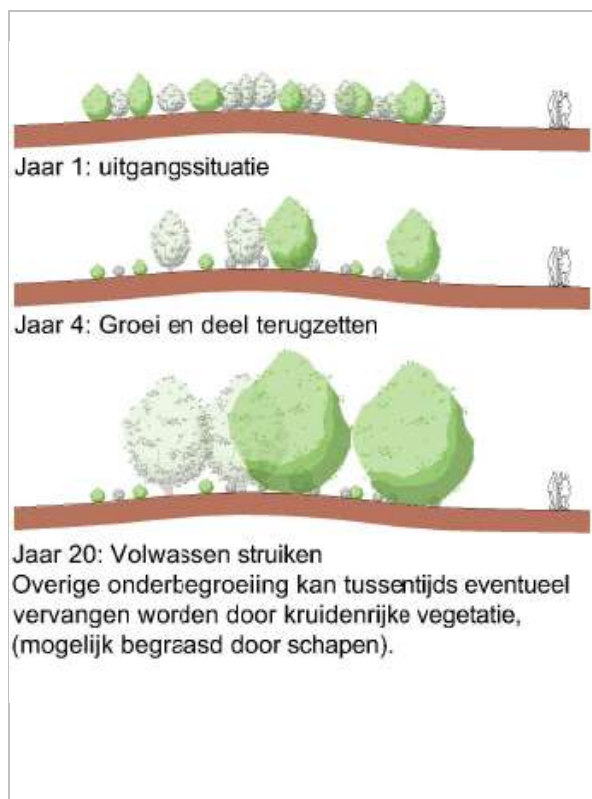
Gewenst beheer van bosplantsoen

- In park Staddijk is het beheer de afgelopen jaren goed geweest. Dat wil zeggen; we vinden volwassen geworden bosplantsoen terug én kleinere delen bosplantsoen die regelmatig worden teruggezet. Het volwassen bosplantsoen kan met enkele kleine ingrepen uitgroeien tot volwaardig bos;
- Waar het plantsoen nu nog regelmatig 100% wordt teruggezet is het mooier om enkele struiken (meidoorns, sleedoorns, hazelaars) als solitair te laten staan en echt oud te laten worden. De eerdere beheerders van het park hebben dat op een aantal locaties al gedaan. Ook solitaire struiken hebben wel af en toe een snoeibeurt nodig om te voorkomen dat ze uitscheuren. Het snoeien is dan levensverlengend.

Benodigde eenmalige ingrepen

Beheer nu: alle struiken tegelijk terugzetten. Circa 1x per 3 tot 6 jaar snoeien.

Beheer toekomst: deel struiken tegelijk terugzetten, en enkele toekomststruiken laten staan. Circa 1x per 3 tot 6 jaar snoeien; toekomststruiken ca 1x per 15 jaar

5.3.6 Overige ingrepen m.b.t. beplantingen

Het mooie van park Staddijk is de gevarieerde beplanting. Het is belangrijk dat zo te houden, ook om een gezond bomenbestand te hebben. Door klimaatsveranderingen komen veel boomziekten onze kant op. Een manier om daartegen bestand te zijn is het aanhouden van een zo gevarieerd mogelijke beplanting (vanwege de biodiversiteit) en zoveel mogelijk boomsoorten. Zeker bij ernstige of dodelijke plantaantastingen, zoals watermerkziekte bij wilgen of bladvlekkenziekte bij platanen.

Zeer gewaardeerd wordt de afwisseling in beeld: solitaire bomen in weides, groot uitgroeiende struiken, bos, zichtlijnen, rietkragen.

Gewenst beheer van beplantingen

- Huidig beheer voortzetten;
- Bijvoorbeeld het beheer van de rietkragen: deze worden om en om gemaaid. Het ene jaar de ene kant en het andere jaar de andere kant van de vijver. Zo is er altijd een gezonde en vitale rietkraag, belangrijk voor het onderwaterleven, en wordt opslag van bomen voorkómen;
- Beplanting op eilandjes in stand houden door eens per 10 jaar hakhout terug te zetten. Om het beeld te behouden zoals in huidig beheer één eilandje tegelijk;
- De prachtige, beeldbepalende, solitaire hazelaars en meidoorns goed beschermen en enkel snoeien bij gevaar voor uitscheurend hout;

- De beplanting langs het onderhoudspad van de waterschapssloot moet regelmatig gesnoeid worden en de bomen opgekroond tot 4,5 m hoogte. Dit is een bindend voorschrift van het Waterschap en de gemeente voert dit onderhoud uit;
- Extra aandacht voor door ziektes aangetaste bomen. In het park komt in ieder geval voor: watermerkziekte bij de wilg, essentaksterfziekte bij essen, bladvlekkenziekte bij platanen. Waar mogelijk de conditie van bomen versterken door aangetaste delen weg te halen;
- Ook extra aandacht is nodig voor bestrijding van ongewenste exoten. Deze steken de laatste jaren de kop op. Intensieve bestrijding is noodzakelijk om deze schadelijke soorten te weren. Op dit moment gaat het vooral om bestrijding van Japanse duizendknoop, Reuzenberenklauw of Kaukasische berenklauw en Reuzenbalsemien. Er zijn diverse en goede adviezen te geven, die zijn voortgekomen uit jarenlange gebruikerservaringen. Voor bestrijding van Japanse duizendknoop is er zelfs een aparte [website van de Stichting Probos](#), omdat bestrijding van deze plant onderdeel is van een nationale campagne. Voor bestrijding van de berenklauw is een [factsheet van de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit](#) of NVWA. Begrazing door schapen helpt om de verspreiding tegen te gaan, maar niet om de planten permanent te weren. Bestrijding van de exoten vraagt zeer intensief onderhoud. Hulp en medewerking van vrijwilligers is daarbij zeer welkom. De genoemde soorten staat op de [Unielijst van invasieve exoten](#). Als een soort op de EU-lijst staat, geldt voor lidstaten de plicht om in de natuur aanwezige populaties op te sporen, te verwijderen, of als dat niet lukt, zodanig te beheren dat verspreiding en schade zo veel mogelijk wordt voorkomen.

Rietkragen langs natuurlijke oevers worden om het jaar gemaaid

Behoud van variëteit in soorten en beeld is belangrijk

Benodigde eenmalige ingrepen

- Er is een geschikte locatie om een ijsvogelwand te maken (zie overzichtskaart). Nodig is nog wat extra struiken bovenop planten (er staan al jonge meidoorns), misschien de richel iets ophogen. Initiatief met biologen van het IVN bespreken en zo mogelijk door IVN laten monitoren en onderhouden;

Van deze richel langs het water is met kleine ingrepen een IJsvogelwand te maken. De ligging is precies goed.

Berenklauw moet verwijderd worden

5.3.7 Entrees, routes en verlichting

Door de komst van nieuwe sportvoorzieningen lopen de oorspronkelijke wandelroutes niet altijd meer logisch of langs de mooiste plekken.

Bij de entrees zijn soms rommelige situaties ontstaan. Gebruikers geven aan dat zij dit niet hinderlijk vinden. Een ingreep op dit vlak is vaak kostbaar omdat delen van straten moeten worden heringericht, daarom zijn geen herinrichtingen in de beheervisie opgenomen.

Benodigde eenmalige ingrepen

- Voor de wandelroutes is het voorstel: huidige wandelroutes behouden, markeringen onderhouden, uitbreiden met particuliere initiatieven;
- Een aantal lichtmasten verwijderen. Alleen bij de parkentrees blijft één lichtmast staan. De sportentrees, weg en parkeerplaatsen blijven wel verlicht zoals nu;
- Entree zuid Meijhorst: de parkeerplaatsen bij de entree wordt ook gebruikt als stort of gronddepot door bewoners. Depots hier weghalen. Liggende stammen van tijd tot tijd vervangen door nieuwe. Lichtmast verwijderen. in de winter is dit pad erg modderig. Hoewel een aanwezige parkgebruiker meldde hier geen last van te hebben, kan het voor personen die minder goed ter been zijn hinderlijk zijn. Daarom het pad plaatselijk iets verhogen met zand (het is een zandpad)

Pad plaatselijk verhogen met zand

Entree zuid Meijhorst: stortgrond weghalen

- Informatieborden herstellen en gebruiken voor aankondigingen.

Gele en rode route behouden, ontbrekende paaltjes aanvullen en opschilderen

Deze lichtmast staat midden in een veld, waar vroeger pad liep. Overbodige masten verwijderen

De informatieborden herstellen en aanvullen. Plek voor aankondigingen van de gemeente en/of parkgebruikers, het laatste in overleg met gemeente

Kleine welkomstborden bij overige entrees. Zo weten bezoekers wat er van ze verwacht wordt, is medegebruik van paden mogelijk en hoeven niet op ieder pad apart borden worden geplaatst.

5.3.8 Paden en (half)-verhardingen

De paden in het park bestaan uit enkele doorgaande asfaltpaden, halfverharde paden die afgestrooid zijn met grit en bospaden.

Het padenstelsel als geheel voldoet goed. Het maakt het park overal goed bereikbaar, ook voor fietsers en minder validen. Niet op alle paden mag gefietst worden al gebeurt dat wel. De meeste parkgebruikers kunnen zich hier goed in vinden (of fietsen er zelf ook). De vraag is besproken, of door middel van bijvoorbeeld gebodsborden extra sturing moet worden gegeven. Dat blijkt niet nodig en niet gewenst; het voordeel van géén verbods- of gebodsborden plaatsen, is dat mensen zich als vanzelf aanpassen aan de omstandigheden. Het delen van de paden gebeurt met gematigde snelheid en omzichtigheid. Wandelaars en fietsers hinderen elkaar niet.

Wel is meer aandacht nodig voor de halfverharde paden, want deze zijn beduidend minder goed bruikbaar voor mindervaliden. Ook drukken op enkele asfaltpaden boomwortels de verharding op. Hieraan is lastig iets te doen. Het asfalt en de boomwortels wegfrezen heeft weinig zin, de wortels

groeien weer terug. Het probleem lost zich meestal vanzelf op als de betreffende boom doodgaat en er elders, verder weg van het pad, een nieuwe wordt aangeplant.

Gewenst beheer halfverharde paden

Het padenonderhoud bestaat nu uit het vegen van de asfaltpaden en verwijderen van zwerfvuil. Gewenst is dat ook van de halfverharde paden het natuurlijk afval (blad, bloesem, takken) wordt verwijderd door middel van bladblazen. Dat voorkomt het ontstaan van kuilen en modderige plekken.

Indien mogelijk: afstemmen van het te gebruiken materieel op de padbreedte en draagkracht van het terrein.

Halfverharde paden degraderen snel als er plassen op blijven staan of als er langdurig bladresten op blijven liggen

Asfaltpad ligt nu iets hoger dan halfverhard pad

Benodigde eenmalige ingrepen

- Halfverharde paden: kuilen uitvullen, opnieuw profileren van aantal paden, aanbrengen van nieuwe toplaag van split. Bij de verbetering van de halfverharde paden een overbreedte aanhouden, zodat het materieel van de diverse aannemers minder snel schade zal toebrengen. Het is geen bezwaar als de zijkanten daarbij wat overgroeid raken; zo lijken de paden smaller en dat past beter bij de sfeer van het park. Ook aandacht voor de aansluitingshoogte van asphalt op halfverhard pad;
- Enkele nieuwe halfverharde paden aanleggen op de huidige "olifantenpaadjes";
- Enkele overbodige en doodlopende asfaltpaden verwijderen.

Olifantenpaadje

Pad na opknapbeurt

5.3.9 Vergravingen/ Oude “Maasarmen”

De rivierstructuur van de parkvijvers wordt erg gewaardeerd. Het levert mooie zichtlijnen op. In het bos langs de snelweg bevinden zich vergravingen die zijn aangelegd op de plak waar men de oude Maasarmen vermoedde. Ze laten zo de ontstaansgeschiedenis van het gebied zien en maken het parklandschap gevarieerd en verrassend. Ze zijn ook leefgebied voor waterplanten- en -dieren, bijvoorbeeld amfibieën. Ze zijn echter ook dichtgegroeid. De natuurontwikkeling is veel beter te krijgen door opnieuw licht en warmte bij het water toe te laten. Zonder maatregelen zal het water volledig verlanden en verdwijnt het water en de bijbehorende natuurpotentie.

Gewenst beheer vergravingen

- Waar nu natuurvriendelijke oevers zijn, deze als zodanig blijven onderhouden
- Het bos eromheen beheren zoals bij thema bos is genoemd;
- Na uitvoer van de baggermaatregel: het baggeren regelmatig herhalen. Naar verwachting is over 15 jaar weer een baggermaatregel nodig.

Benodigde eenmalige ingrepen

- Baggeren gebeurt met klein materieel, zoals een schuifbootje, om schade aan park zoveel mogelijk te voorkomen. Voorzichtig ruimte maken op de bodem baggeren, niet teveel bagger ineens weghalen (circa 80% verwijderen);
- Geen verbindingen maken met duikers, want het is onbekend of en hoe het water met elkaar verbonden is. Er is dan risico op ongewenste bijeffecten zoals verstoring van de waterhuishouding;
- Om toegang te krijgen tot het water worden openingen gemaakt in het bos. Dit zorgt ook voor meer lichtval op de bosbodem en het water, wat goed is voor de biodiversiteit;
- Toegangen maken op aangegeven locaties op kaart, circa 20 meter breed, exacte locatie in het werk te bepalen;
- Afvoer van bagger via pad langs de sloot aan snelweg
- Omgevallen bomen langs de oevers grotendeels ruimen, niet laten liggen. Er ligt hier nu teveel dood hout om de beleving van het water mogelijk te maken en om natuurlijke oevers te laten ontwikkelen;
- Inzaai van de nieuw ontstane oevers is niet noodzakelijk maar kan wel nuttig zijn. De soorten die hier zouden kunnen groeien, zijn maar beperkt in de omgeving aanwezig. Inzaai zorgt voor versnelde realisatie van soortenrijkdom (biodiversiteit) Mengsel alleen betrekken van betrouwbare leveranciers van inheemse zaden;
- Controleren of ongewenste exoten zich vestigen.

Het water verlandt

Baggerboot

5.3.10 Beheer Het Bloemendal

Het Bloemendal is een natuurparel in Park Staddijk. Het herbergt bijzondere plantensoorten als orchideeën, ratelaar, vetblad, blauwe knoop en gagel. In de zomer is het een lust voor het oog. Vrijwilligers verbonden met het IVN zetten zich actief in voor het onderhoud. Tussen Het Bloemendal en de snelweg is een bomenstrook van hoge populieren. Deze populieren veroorzaken veel ongewenste bladval maar zorgt ook voor windluwte en geluidsreductie van de snelweg. Al met al lijkt het beter om het grootste deel van de populieren te laten staan.

Gewenst beheer Het Bloemendal

- Beheer van Bloemendal doorzetten zoals in 2017, namelijk: vrijwilligers blijven in regie over het uit te voeren onderhoud. De gemeente ondersteunt met het maken van goede afspraken met de herder, het geven van adviezen, en, als het nodig is, inzet van groot materieel, zoals het schonen van de oude "Maasarm";
- Onderhoud is maatwerk. Indien nodig wordt de overvloedige opslag van bomen met de bosmaaier weggehaald.

Benodigde eenmalige ingrepen

- Mogelijk enkele zware populieren weghalen. Bij weghalen letten op de wijze waarop, zoals geen zware machines in het veld toelaten en uitvoering op een moment dat er de minste kans is op schade aan de kwetsbare planten.

5.3.11 Centrale veld

In de zone "Recreatiepark" is een centraal gelegen veld, vlakbij de ingang van Aldenhof/Gerrit Schultepad. Hier komen veel parkbezoekers binnen. De bezoekers voelen zich aangetrokken tot het fraaie landschappelijke en parkachtige terrein. Er zijn lichte glooiingen, fraaie rododendronbosjes die in het voorjaar, samen met de bloemrijke weide, geweldig mooi bloeien, er is een zitplek met enkele banken en een voetbalveldje. Dit centrale veld is nog verder te verbeteren. Door een klein deel als gazon te maaien is er ruimte voor een picknick, balspellen, zonnen en dergelijke.

Gewenst beheer 5.3.11 Centrale veld

- Het intensieve maaibeleid dat nodig is voor het recreatieveld, wordt ook gebruikt om de bramen nabij de rododendrongroepen te bestrijden. Eventueel nieuwe rododendrons aanplanten wanneer de bramen afdoende zijn bestreden;
- Rond het recreatieveld wordt de bestaande kruidenrijkdom verder ontwikkeld. Het maaibeheer wordt hierop aangepast.

Benodigde eenmalige ingrepen

- Bij de zitplek met banken wordt de onmiddellijke omgeving verfraaid. De niet-functionerende clematiszuilen worden weggehaald. Op de verhoogde rand achter de banken worden bloemrijke struiken aangeplant en kleine stukken gras ingezaaid met een kruidenmengsel. Vóór de banken enkele solitaire bomen planten;
- Bij de banken staat een houten sculptuur. Deze is gemaakt tijdens de feestelijke heropening van het park in 2009. Kunstenaar Rolf Doderlein de Win maakte dit beeld van een boomstam uit het park. Het is vergankelijk materiaal. Betrokken parkbezoekers zullen, zo mogelijk samen met de kunstenaar, te zijner tijd voor een alternatief zorgen.
- De visstek voor minder validen is eenvoudig te verbeteren door het hekwerk plaatselijk te verlagen. Zo is het voor rolstoelers gemakkelijker om de hengel op het hek te laten rusten. Het pad wordt plaatselijk opgeknapt.

Invaliden visstek

Met het intensieve wegmaaien van de bramen is de gemeente al begonnen

Ontwerpschets voor centraal veld

5.3.12 Overnachtingsveld schapen (Noordzijde park)

Dit is één van de allermooiste plekken in het park! Een open plek omsloten door het bos, een beetje geheimzinnig vanwege de omheining.

Deze glooiende open plek wordt iets beter toegankelijk gemaakt om te wandelen. Het blijft overnachtingsveld voor de schapen.

Gewenst beheer overnachtingsveld

- Huidig beheer voortzetten.

Benodigde eenmalige ingrepen

- De huidige hekken worden vervangen door klaphekken: die zijn gemakkelijker te openen. De omheining blijft;
- Aan de zijde van het overnachtingsveld bij de honkbalvelden wordt de ingang weer toegankelijk gemaakt door de overwoekerende beplanting te verwijderen en het graspad te herstellen. De route achter de honkbalvelden krijgt zo een aantrekkelijk alternatief;
- De resten van de oude rioolbuis worden verwijderd.

Keien als overblijfsel van voormalige natuurspeelplek

Een eenvoudig klaphek geeft gemakkelijk toegang

5.4 Communicatie

- **Uitvoering van maatregelen:** tijdens werkzaamheden wordt naar het idee van parkgebruikers wel eens teveel gedund of gesnoeid, of de communicatie over de maatregelen wordt niet goed afgestemd met parkgebruikers, of bij parkgebruikers is onduidelijk welke gemeentelijke afdeling opdrachtgever is. Het veroorzaakt onnodige weerstand tegen plannen, waar parkgebruikers zich, na toelichting op de plannen, eigenlijk best in kunnen vinden. Uitleg geven over het waarom, het hoe en het wanneer van grotere onderhoudswerkzaamheden in het park blijft belangrijk.
- De gemeente heeft een aantal **mogelijkheden voor contact en overleg**, die allen al gebruikt worden en gebruikt blijven.
 - Aankondigen van maatregelen en uitleg hierover in nieuwsberichten, die op verschillende manieren verspreid worden. Onder andere op websites van de gemeente en in lokale kranten;
 - Opstellen van beheervisies samen met omwonenden en gebruikers. Dat is voor de beheervisie in 2006 gedaan en eveneens voor deze visie. Het wordt zeer gewaardeerd door de deelnemers. Beheerders en parkgebruikers leren elkaar persoonlijk kennen, er is tijd en ruimte voor wederzijdse uitleg en vragen, voor parkbezoek en afspraken voor vervolgoverleg. Voor de visie 2018 hebben gemeentelijk beheerders, vertegenwoordigers van omwonenden en parkgebruikers en medewerkers van een groenadviesbureau samen het park bezocht en gepraat over de “trotsen” en de “zorgen” over het park en over onderhoudsmogelijkheden. Deze beheervisie is gebaseerd op alle kennis die is opgehaald bij de gemeentelijk beheerders, omwonenden en vrijwilligers;
 - Regulier contact tussen gemeentelijk beheerders en parkgebruikers of vrijwilligers over specifieke vragen en onderwerpen. Regulier overleg is er al over Het Bloemendal en de bestrijding van ongewenste exoten in het park;
 - Meldingen. Meldingen kunnen door iedereen gedaan worden via de gemeentelijke website of de Meld & Herstel app. Meldingen worden snel en adequaat opgepakt;
 - De gemeentelijk beheerders zijn via mail, telefoon of in het park altijd bereikbaar en bereid voor overleg over specifieke vragen en onderwerpen;
 - Participatieacties zoals de jaarlijkse natuurwerkdag, <https://nijmegen.mijnwijkplan.nl/> en www.participatiekaart.nl/nijmegen of persoonlijke uitnodigingen om mee te helpen met het voorbereiden van groot onderhoud;
 - Het vieren van bijzondere gebeurtenissen, zoals de heropening van het park en natuurspeeltuin in 2007.
- **Samenwerking met vrijwilligers** is belangrijk voor het draagvlak voor en de betrokkenheid bij het park. Met de vrijwilligers die werken in Bloemendal zijn concrete werkafspraken gemaakt. Meer vrijwilligers zijn altijd welkom. Bijvoorbeeld bij de jaarlijkse natuurwerkdag, bij het tellen van flora en fauna in het park, het onderhouden van wandelroutes, het bestrijden van ongewenste exoten zoals Reuzenberenklauw, ideeën indienen en medestanders verzamelen via mijnwijkplan.nl;
- De gemeentelijk beheerders gaan omwonenden en parkgebruikers **op regelmatig basis uitnodigen om samen in het park te kijken** wat er gebeurd is na uitvoering van

beheermaatregelen en om volgende beheermaatregelen af te stemmen. Dat is belangrijk om samen de gevolgen en effectiviteit van maatregelen te kunnen volgen en nieuwe ontwikkelingen tijdig te zien;

- Het up-to-date houden en blijven inzetten van alle opties is de taak van de gemeente. De gemeente kan dat niet alleen, samenwerken vergt twee partijen. Er zijn veel Nijmeegse groepen en individuen die zich inzetten voor het park. Veel hiervan zijn goed georganiseerd. Dat maakt de kans groter dat zich steeds nieuwe vrijwilligers aansluiten en dat de samenwerking langdurig is. De gedachte dat de inzet door vrijwilligers tot ontlasting van taken en bezuinigingen bij de gemeente leidt, is overigens niet correct. **Een succesvolle en duurzame burgerparticipatie vergt een blijvende en intensieve inzet van de gemeente.**

5.5 Ontwikkelagenda

In de ontwikkelagenda krijgen alle aspecten een plek, die niet passen in dit Beheerplan maar wel nodig zijn voor een goede uitvoering van het beheer of er zijdelings mee te maken hebben.

- Het dagelijks onderhoud van park Staddijk wordt uitgevoerd vanuit een groter bestek van de wijk Dukenburg. Dit bestek wordt geregeld opnieuw aanbesteed. Het beheer en onderhoud van het Stadspark vergt een andere kennis, inzet en ervaring van de aannemer dan onderhoud aan wijkgroen. We bevelen aan om voor Stadspark Staddijk een **apart bestek** te maken en apart aan te besteden.
- Een aantal terreinen is qua ligging en functioneren onderdeel van de groenfunctie van het stadspark, maar in beheer bij de **afdeling VSA** (Vastgoed, Sport en Accommodatie). Het vraagt daarom aandacht om inrichting, gebruik en beheer van deze terreinen af te stemmen met de rest van het park. Parkgebruikers hebben hier duidelijke wensen en ideeën over. Het gaat concreet om:
 - a. Het gebruik van velden als tijdelijke parkeervoorziening bij evenementen. Dit wordt als zeer storend ervaren door de dagelijkse parkgebruikers. Zij ervaren hierdoor overlast. Voor de langere termijn heeft het een negatieve invloed op de natuurwaarden van het park. Paden worden kapot gereden, de bodem van kruidenrijke velden is na afloop zo verdicht, dat de natuurlijke begroeiing niet meer terugkomt, auto's parkeren op het wortelpakket van bomen of tegen de stam aan, waardoor de kans op beschadiging van de boom groot is.
Parkgebruikers willen het gebruik van het park als tijdelijke parkeervoorziening daarom graag stopzetten.
 - b. Inrichten van het veld ten zuiden van het Scoutingonderkomen als **nieuwe boomgaard en kruidenrijk veld**. Dit veld ligt onder de hoogspanningsleiding en pal tegenover de huidige boomgaard. De huidige boomgaard is oud en aan het vervallen, wat mooie beelden oplevert, veel natuurwaarde en een mooie plek om in bomen te klimmen. Maar de plek is minder geschikt voor nieuwe fruitbomen, omdat er in de loop van de jaren veel schaduw door omringende hoge bomen is gekomen. Er groeiden hier veel wilde bloemen. Deze zijn verdwenen nadat het geklepeld werd en vastgereden tijdens het gebruik als parkeerplaats voor evenementen. Scouts gebruiken het veld ook graag voor renspelletjes.

- c. Betrekken van het **voormalige tennisveld** bij het park. Het veld is in beheer bij VSA en zou heel mooi betrokken kunnen worden bij de rest van het park. Het veld wordt omzoomd door een voormalige, inmiddels tot bomen uitgegroeide haag. Naar een invulling moet worden gezocht.

Locatie voor boomgaard?

Voormalig tennisveld met uitgegroeide haag

6. FINANCIËN

6.1 Uitgangspunten

De ramingen zijn gebaseerd op:

- De kostenkengetallen van de gemeente Nijmegen voor het dagelijks en groot onderhoud;
- Kostenkengetallen zijn exclusief Btw en inclusief VAT kosten (voorbereiding, administratie en toezicht);
- Er zijn geen kosten opgenomen voor calamiteiten en onvoorziene omstandigheden zoals storm, vandalisme, bestrijding van ongewenste exoten, kapitaalslasten, belasting, leges en heffingen;
- Ramingen voor eenmalige ingrepen zijn inclusief eenmalige aannemerskosten (uitvoeringskosten, algemene kosten, winst en risico), maar exclusief BTW, exclusief gemeentelijke plankosten, exclusief kapitaalslasten, exclusief belasting, leges en heffingen;
- Prijspeil is 2018, er is geen indexering toegepast.

6.2 Huidig budget dagelijks onderhoud

Het budget voor het **dagelijks onderhoud** is samengesteld vanuit de kostenkengetallen van gemeente Nijmegen. Dat zijn standaard bedragen voor een bepaald type terrein (zoals gazon of bos) vermenigvuldigd met de hoeveelheid (oppervlak, randlengte of stuks) en de eenheidsprijs.

In de **kostenkengetallen** wordt gerekend met dagelijks onderhoud, zoals maaien van gras en oevervegetatie, hagen knippen, onkruid en vuil verwijderen uit groen en paden. Ook het dunnen van bosplantsoen hoort erbij, de snoei van bomen en kap en herplant van bomen. In het bos is geen onderhoud behalve het verwijderen van zwerfvuil.

Kosten voor **groot onderhoud** (zoals baggeren van vijvers, herstel van paden en bruggen), herstel na vandalisme, stormschade, schade door evenementen of natuurrampen zijn niet inbegrepen in de kostenkengetallen. Deze kosten komen onregelmatig en soms onvoorspelbaar terug. Het onderhoud van verharding en meubilair (banken, afvalbakken) valt overigens niet onder het budget van team groen van de afdeling Stadsbeheer. De brugdelen van de twee bruggen in het park zijn in het voorjaar van 2018 hersteld.

Beheertypen	Hoeveelheid 2018	Eenheid	Eenheids-prijs	Beheerkosten 2018 Volgens kostenkengetallen
Reinigen bos	75.506	m2	€ 0,02	€ 1.454
Bosplantsoen B	98.164	m2	€ 1,45	€ 142.177
Bomen in verharding B	24	stuks	€ 15,62	€ 375
Bomen in gras/beplanting B	790	stuks	€ 7,35	€ 5.804
Sierplantsoen B	0	m2	€ 2,28	€ 0
(Blok)hagen B	392	m2	€ 3,61	€ 1.414
Gazon B	19	m2	€ 0,80	€ 15
Schraal gras 2 x maaien	46.804	m2	€ 0,19	€ 9.118

Schraal gras 3 x maaien	2.959	m2	€ 0,20	€ 580
Watergangen (A, B, C)	12.592	m2	€ 0,61	€ 7.633
Oevervegetatie	6.289	m2	€ 0,78	€ 4.912
Hondenuitlaatplaatsen	2.047	m2	€ 0,24	€ 486
Straatreiniging halfverharding B	1.776	m2	€ 0,35	€ 628
Bomen VTA	180	stuks	€ 1,50	€ 270
Fruitbomen	2	stuks	€ 30,00	€ 60
Begrazingsweide	164.351	m2	€ 0,14	€ 23.009
Beheerkosten regulier onderhoud totaal				€ 197.935

Wat valt op?

- Park Staddijk is een onderdeel van een veel groter bestek voor de wijk Dukenburg. De samenstelling van het groen wijkt echter sterk af van het groen in de wijken;
- Dat is in dit geval ongunstig, want het bomenbestand in het park bevat bovenmatig veel oude populieren en wilgen en relatief meer bosplantsoen. De populieren en wilgen zijn bijna allemaal in de aftakelingsfase. Ze moeten vaker en meer gesnoeid worden. Het bosplantsoen is in de volwassen fase, dat wil zeggen dat de omvorming naar bos in deze jaren kan plaatsvinden, of het bosplantsoen kan in de struikenfase blijven (zie thema bosplantsoen). Omzetting naar bos vergt een paar grotere ingrepen die dus een groter budget nodig hebben;
- De hoeveelheid te verwijderen zwerfvuil valt erg mee voor zo'n groot park. Hier is de druk juist minder dan in de wijken.

6.3 Benodigd budget

Het benodigde budget is te verdelen in:

1. Eenmalig budget voor de gewenste eenmalige ingrepen uit deze beheervisie. Daarin zijn inbegrepen de nog niet uitgevoerde maatregelen uit de beheervisie 2006.
2. Budget voor het dagelijks onderhoud in de nieuwe situatie, na uitvoering van de eenmalige ingrepen.

6.3.1 Overzicht maatregelen en kostenraming

Enmalige maatregelen tot en met 2027	Kostenraming
Centraal grasveld, rododendrons en omgeving opwaarderen	€ 29.220
Oude "Maasarmen", open maken en baggeren	€ 60.900
Schapenveld noord verbeteren	€ 3.914
Paden verbeteren: halfverharding en asfaltpaden	€ 15.525
Verwijderen gevaarlijke populieren	€ 65.000
Beplanting overige maatregelen	€ 42.950
Verlichting: overtollige masten verwijderen	€ 4.700

"IJsvogelwand" verbeteren	€ 1.500
Bebording en routes verbeteren	€ 7.400
Kleine ingrepen en onvoorzien	€ 23.111
Subtotaal	€ 254.220
Uitvoeringskosten, algemene kosten, winst en risico	€ 38.133
Totaal excl. BTW, excl. plankosten	€ 292.353

6.3.2 Hoeveelheden en kostenraming dagelijks onderhoud nieuwe situatie

De hoeveelheden terrein veranderen door uitvoering van de voorgestelde eenmalige maatregelen van dit plan. Het verschil in hoeveelheden 2018 en in de nieuwe situatie (ongeveer in 2027) is te ramen. Onderaan in de tabel staat vergelijking in de kostenraming voor het hele park.

Beheertypen	Hoeveelheid 2018	Eenheid	Hoeveelheid nieuwe situatie in 2027
Reinigen bos	75.506	m2	120.340
Bosplantsoen B	98.164	m2	59.797
Bomen in verharding B	24	stuks	24
Bomen in gras/beplanting B	790	stuks	867
Sierplantsoen B	0	m2	750
(Blok)hagen B	392	m2	392
Gazon B	19	m2	6.722
Schraal gras 2 x maaien	46.804	m2	53.921
Schraal gras 3 x maaien	2.959	m2	2.959
Watergangen (A, B, C)	12.592	m2	12.592
Oevervegetatie	6.289	m2	6.289
Hondenuitlaatplaatsen	2.047	m2	2.047
Straatreiniging halfverharding B	1.776	m2	1.776
Bomen VTA	180	stuks	280
Fruitbomen	2	stuks	30
Begrazingsweide	164.351	m2	150.531
Beheerkosten regulier onderhoud totaal	€ 197.935		€ 151.301

Wat valt op?

- Het oppervlak bos neemt toe, dat van bosplantsoen wordt minder. Daarin zit een grote kostenbesparing, omdat bosplantsoen regelmatig gedund moet worden en bos niet. Door enkele

ingrepen in het bosplantsoen (dunning en snoeien) wordt een evenwichtiger situatie bereikt. De begroeiing kan uitgroeien tot bos en heeft daarmee nauwelijks onderhoud nodig;

- Hogere kosten zijn er voor het onderhoud aan individuele bomen, gazon en sierplantsoen (rododendrons). Dit gaat om relatief kleine aantallen en oppervlaktes;
- Al met al wordt, volgens de actuele kostenkengetallen, rond het jaar 2027 een jaarlijkse, rekenkundige kostenvermindering op dagelijks onderhoud bereikt van circa € 46.634.

6.3.3 Meerjarenplanning kostenraming park Staddijk

Een raming per jaar is te verkrijgen door de planning (zie bijlage) van de eenmalige maatregelen te vergelijken met het benodigd budget voor dagelijks onderhoud. Dat leidt tot het volgende overzicht:

Raming	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Dagelijks onderhoud*	197.935	188.608	179.281	169.954	160.628	151.301				
Eenmalige ingrepen	70.169	114.997	77.829	14.234	7.533	0				
Totaal benodigd In euro	268.104	303.605	257.110	184.189	168.160	151.301				

Nota bene

- Het nieuwe, lagere bedrag DO wordt vooral bepaald door wijziging van beheergroep (bos in plaats van bosplantsoen) en daarbij horende kengetallen;
- De besparing op dagelijks onderhoud is *indicatief*; daadwerkelijke besparing wordt pas bereikt na dunning van het bosplantsoen;
- Het benodigd budget voor een bepaald jaar voor de eenmalige maatregelen is *indicatief*. Onvoorziene omstandigheden kunnen ervoor zorgen dat maatregelen in een ander jaar uitgevoerd worden of naar een andere planperiode doorgeschoven moeten worden;

6.4 Confrontatie

Confrontatie in €	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Benodigde middelen totaal	219.280	251.991	274.181	217.106	215.542	183.830	190.437	167.949	163.285	173.582
Beschikbare middelen totaal	197.935	197.935	197.935	197.935	197.935	197.935	197.935	197.935	197.935	197.935
Vershil	-21.345	-54.057	-76.246	-19.171	-17.607	14.104	7.497	29.986	34.649	24.352

7. BIJLAGEN

7.1 Kostenraming dagelijks onderhoud per beheergroep

Op basis van kostenkengetallen gemeente Nijmegen

Beheertypen	Hoeveelheid 2018	Eenheid	Eenheidsprijs	Beheerkosten 2018	Hoeveelheid nieuwe situatie	Verskilhoeveelheden	Verskilbeheerkosten	Beheerkosten nieuwe situatie ca 2027
Reinigen bos	75.506	m2	€ 0,02	€ 1.454	€ 120.340	€ 44.834	€ 863	€ 2.317
Bosplantsoen B	98.164	m2	€ 1,45	€ 142.177	€ 59.797	-€ 38.367	-€ 55.569	€ 86.608
Bomen in verharding B	24	stuks	€ 15,62	€ 375	€ 24	€ 0	€ 0	€ 375
Bomen in gras/beplanting B	790	stuks	€ 7,35	€ 5.804	€ 767	€ 0	€ 0	€ 5.804
Sierplantsoen B	0	m2	€ 2,28	€ 0	€ 750	€ 750	€ 1.711	€ 1.711
(Blok)hagen B	392	m2	€ 3,61	€ 1.414	€ 392	€ 0	€ 0	€ 1.414
Gazon B	19	m2	€ 0,80	€ 15	€ 6.722	€ 6.703	€ 5.354	€ 5.369
Schraal gras 2 x maaien	46.804	m2	€ 0,19	€ 9.118	€ 53.921	€ 7.117	€ 1.386	€ 10.504
Schraal gras 3 x maaien	2.959	m2	€ 0,20	€ 580	€ 2.959	€ 0	€ 0	€ 580
Watergangen (A, B, C)	12.592	m2	€ 0,61	€ 7.633	€ 12.592	€ 0	€ 0	€ 7.633
Oevervegetatie	6.289	m2	€ 0,78	€ 4.912	€ 6.289	€ 0	€ 0	€ 4.912
Hondenuitlaatplaatsen	2.047	m2	€ 0,24	€ 486	€ 2.047	€ 0	€ 0	€ 486
Straatreiniging halfverharding B	1.776	m2	€ 0,35	€ 628	€ 1.776	€ 0	€ 0	€ 628
Bomen VTA	180	stuks	€ 1,50	€ 270	€ 180	€ 0	€ 0	€ 270
Fruitbomen	2	stuks	€ 30,00	€ 60	€ 30	€ 28	€ 840	€ 900
Begrazingsweide	164.351	m2	€ 0,14	€ 23.009	€ 150.531	-€ 13.820	-€ 1.935	€ 21.074
Beheerkosten regulier onderhoud totaal				€ 197.935			-€ 47.349	€ 150.585

7.2 Kostenraming en meerjarenplanning eenmalige maatregelen

Enmalige maatregelen	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Centraal grasveld, rododendrons en omgeving opwaarderen					€ 29.220					
Oude "Maasarmen", open maken en baggeren			€ 60.900							
Schapenveld noord verbeteren										€ 3.914
Paden verbeteren: halfverharding en asfaltpaden				€ 15.525						
Verwijderen gevaarlijke populieren	€ 16.250	€ 48.750								
Bepanting overige maatregelen			€ 11.200	€ 11.000		€ 1.000	€ 6.600			€ 13.150
Verlichting: overtollige masten verwijderen						€ 4.700				
"Ijsvogelwand" verbeteren							€ 1.500			
Bebording en routes verbeteren							€ 7.400			
Kleine ingrepen en onvoorzien	€ 2.311	€ 2.311	€ 2.311	€ 2.311	€ 2.311	€ 2.311	€ 2.311	€ 2.311	€ 2.311	€ 2.311
Subtotaal	€ 18.561	€ 51.061	€ 74.411	€ 28.836	€ 31.531	€ 8.011	€ 17.811	€ 2.311	€ 2.311	€ 19.375
Uitvoeringskosten, algemene kosten, winst en risico 15%	€ 2.784	€ 7.659	€ 11.162	€ 4.325	€ 4.730	€ 1.202	€ 2.672	€ 347	€ 347	€ 2.906
Totaal excl. BTW, excl. plankosten	€ 21.345	€ 58.720	€ 85.573	€ 33.162	€ 36.261	€ 9.213	€ 20.483	€ 2.658	€ 2.658	€ 22.281

7.3 Posters en detailleringen

Losse bijlage.

Het (digitale) formaat van de posters is groot, daarom alleen als losse bijlage beschikbaar.

Tijdens de terugkoppelavond kon de inhoud van de getoonde posters op instemming rekenen van alle betrokkenen. Eén detail is naar aanleiding van de avond bijgesteld, namelijk de tekst bij de houten sculptuur. Betrokkenen zullen samen met de kunstenaar te zijner tijd voor een alternatief zorgen.

De thema's van de posters zijn achtereenvolgens:

1. Overzichtsk kaart eenmalige ingrepen
2. Zonering
3. Beheer populieren en wilgen (1)
4. Beheer populieren en wilgen (2)
5. Beheer bos
6. Beheer bosplantsoenen
7. Overige ingrepen m.b.t. beplantingen
8. Entrees en verlichting
9. Paden en (half)-verhardingen
10. Vergravingen/ Oude "Maasarmen"
11. Beheer Het Bloemendal
12. Centrale grasveld
13. Overnachtingsveld schapen (Noordzijde park)

7.4 Betrokken organisaties Beheervisie 2018-2027

De volgende organisaties zijn uitgenodigd voor en/of hebben inbreng geleverd tijdens de meeloopdag op 14 maart 2018 en de terugkoppelbijeenkomst op 23 mei 2018:

- Bewonersgroep Staddijk
- Bewonersplatform Aldenhof
- Bewonersplatform Meijhorst
- Bewonersplatform Tolhuis
- Cultuurtafel Dukenburg
- De Dukenburger
- Hengelsportvereniging De Sportvisser
- Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid (IVN)
- Partij voor de Dieren
- Scoutinggroep Keizer Karel, De Bevers
- Tolhuis, bewoner
- Vrienden van park Staddijk
- Zevensprong
- Gemeente Nijmegen, afdeling Beleid Water en Groen (gastvrouw, organisatie)
- Bureau Buiten de Perken (inhoudelijke presentatie, organisatie)

7.5 Verslag Meeloopdag 14 maart 2018

Opmerkingen 14 maart 2018, groep Noord

De nummers in verslag groep Noord komen overeen met een kaart met aandachtspunten, genaamd stadijk ondergrond 6-A3 nummering aantekeningen.jpg

Opmerkingen betreffende Vastgoed-gedeelte

- 51 **Begroeiing tussen parkeerplaats** Sportpark Noord en woonhuis te veel weggesnoeid.
- 51 Op de **parkeerplaats vaak depot** van Vastgoed. Niet heel storend.
- Tussen sportvelden: **Paden halfverharding** in te slechte staat: veel plassen, modderig, kuilen. Paden worden kapot gereden door materieel gemeente (te breed voor paden).
- Op de sportvelden en de paden ernaartoe: zijn gebruikt als **tijdelijke parkeerplaats** tijdens evenement. Dat is slecht bevallen. Velden zelf waren wel geschikt als tijdelijke parkeerplaats, maar route erheen werd, ondanks rijplaten, deels kapot gereden en de afspraken met Vastgoed om uitsluitend te parkeren op de velden zijn niet nageleefd. Er werd ook tussen en onder de bomen geparkeerd. Verkeersregelaars zouden het goed aankunnen volgens gemeente (= Vastgoed), maar verkeersregelaars keken naar aantal auto's per m2 en niet naar de waarde van het groen.
- **Aarden wal** bij grote veld van Vastgoed: waar komt grond vandaan? Zie foto onder. Waarom is dit zover uitgebreid afgelopen maanden? Geen grond bovenop wortelpakket bomen plaatsen! Met wie is dit af te stemmen?

- **Grote veld tegenover de boomgaard** van Vastgoed (zie foto onder, aangeduid met rood kruis): zou fijn zijn om deze bij de inrichting van het park te kunnen betrekken. Er groeiden hier veel wilde bloemen. Deze zijn verdwenen nadat het geklepeld werd (vorig jaar?). Wordt nu gebruikt als evenementenveld. Scouts gebruiken het veld ook graag, maar hebben niet alles nodig. Stuk van het terrein tegen hun clubhuis aan als grasveld/gazon zou mooi zijn. Zodat ze dat kunnen gebruiken voor renselletjes.
- **Nieuwe boomgaard** goed idee. Bewoners willen niet verantwoordelijkheid krijgen voor het onderhoud. Gemeentelijk beheerder: maar je kunt je aansluiten bij het initiatief van de Stichting Co-Bomen in Nijmegen noord loopt dat goed. Wellicht uit te breiden naar Nijmegen Zuid.

- Kunnen bloemen weer terugkomen? Gefaseerd maaien, voor vlinders? Begrazing levert ook variatie op. Alle ideeën over herinrichting: één sluit het ander niet uit.

Punten 1-5 bij foto onder

- **Veld** (nr 1): altijd gebruikt door scouts voor renspeletjes, maar kan niet meer vanwege mollen. Veld zeer geschikt om bij de parkfunctie te betrekken. Ook gebruikt, en geschikt, als overnachtingsplek voor schapen.
- **Bomenlaan** tussen scoutingclubhuis en pad (aangeduid met rode slinger en 2.): hier vallen veel bomen uit. Gewenst om de laan te behouden. Later besproken en de bomen die omgevallen zijn, waren oude Populieren. Nu zijn alleen nog duurzame bomen aanwezig. Dus eigenlijk geen issue meer. Bomenrij blijft nu altijd behouden.
- **Bomenlaan** nr 3: hier is hele rij zware bomen verwijderd. Er zouden nieuwe bomen worden teruggeplant. Er staan nu rijen beukjes (haagplantsoen lijkt wel). Doel??? Hiermee krijg je geen laan terug. Ook geen haag, want daarvoor staan ze weer te ver van elkaar vandaan. Zie foto 7520.
- **Veld**, nr 4: zeer geschikt om te betrekken bij de parkfunctie.
- **5. Bosje** (niet meer van Vastgoed maar van Stadsbeheer!): voorbeeld van één van de vele bosjes. Weinig struikenlaag, bomen gaan stakenfase in. Gewenst is: struiklaag met enkele opgaande bomen. Veel moeite bij sommigen om te begrijpen en accepteren dat voor een struikenlaag het nodig is dat er volwassen bomen verdwijnen. Uiteindelijk eens met: klein deel van bomen kan weg (ca 20%) en wellicht aanplant nieuwe heesters. Want wat er nu staat is opslag van bomen, geen struikvormers.
- Zelfde discussie geldt ook voor **bepanting langs A73**. Goed laten zien in beheerplan!

Stadsbeheer

- **Paden halfverharding** in te slechte staat: veel plassen, modderig, kuilen. Paden nu niet goed te gebruiken door rolstoelers en mensen slecht ter been.
- Tegenover pp sportpark noord is een wooncentrum voor oa **rolstoelers**. Deze wandelen graag in het park. Is het mogelijk na te vragen welke routes zij gebruiken? NB nakijken: “ommetje Meijhorst”.
- **Kudde schapen** van 250 stuks 6 weken lang is te groot? Of staan de schapen misschien soms te lang ingerasterd op een bepaalde locatie? Vraag of kudde niet teveel begroeiing weghaalt. Gemeentelijk beheerder leg uit dat de evaluatie van Waardenburg juist laat zien, dat kudde goed werk levert. Er zijn wel stukken grasland achteruitgegaan in bloemenrijkdom, maar vooruit in structuurrijkdom. Dit is dan vooral voor de fauna gunstig. Doelen botsen dus hierdoor. En dus zijn de meningen verdeeld over de schapenbegrazing.
- **Hondengraafplek**. Is fors groter geworden, maar niet storend. Zo houden (volgens deelnemers). Nagekomen opmerking gemeentelijk beheerder: is mogelijk maar totdat het pad ondergraven dreigt te raken.
- **Verlengde fietspad** to punt 39 naar Wout Wagtmanspad parallel aan A73: voor fietsers loopt dit pad nu dood, of je moet een heel eind omfietsen. Niet handig. Er fietsen regelmatig mensen op het wandelpad. Verkeersstromen scheiden is veiliger. Optie: fietspad rechtdoor trekken, ca 100 m doortrekken. Andere optie: zo laten en gemengd verkeer voor lief nemen.
- **Bos** (punt 29) open maken (doorzichten creëren) met kruidenvegetatie en solitaire bomen. Deelnemers worden daar niet enthousiast van. Deels verwijderen langs pad (populierenstaken verwijderen is ok).
- **Gevaarlijke populieren** (vallende takken nabij paden) verwijderen is prima. Wel een aantal populieren laten staan op veilige plekken.
- Beheer **Bloemendal** was afgelopen jaar goed. Dit beheer doorvoeren voor de komende jaren.
- 21, 24 Vergraven “**Maasarmen**”: oorspronkelijke ligging opsporen. Baggeren, evt verder uitgraven. Gradiënten maken.
- Iets ten noorden van punt 44, aan het pad: twee **markante populieren** om te behouden zolang mogelijk. Meeste andere populieren zijn minder markant. Het is duidelijk dat instandhouding veel geld kost, vooral populieren langs paden en het wordt geaccepteerd dat veel populieren dus weg moeten. Want dan liever het geld aan iets anders besteden dat duurzamer is.
- 74 **Kraaienbos**: was vroeger rabattenbos voor houtproductie. Is veel ouder dan het park, dateert mogelijk al van eeuwen. Huidige bomen zijn nog vrij jong, van aanleg park. Staan er toekomstbomen? Gemeentelijk beheerder denkt van wel. Hele jonge bomen op plekken waar populieren zijn weggevallen. Erg veel liggend en staand dood hout. Storend? Nee, eigenlijk niet. Voor scouts een avonturenbos. Gewenst dat nader onderzoek wordt gedaan om mogelijkheden voor bosvorming te onderzoeken. Belangrijk bos voor paddenstoelen. Wat gebeurt er met soortenrijkdom als hoeveelheid dood hout tijdelijk nog meer toeneemt?
- Punt 78 **voormalige speelplek, schapenveld met omheining**: sommigen zijn voor verwijderen hek, anderen twijfelen erover of vinden hek oke. Geeft iets geheimzinnigs. Geen wandelpad door het bos maken, route langs honkbalveld (nr 46) is prima. Is inderdaad prachtig wandelgebied. Ook veel paddenstoelen. Wordt hier wel minder.

- Punt 81 **Smalste stuk begroeiing bij A73**. Nauwelijks mogelijkheden om dit dicht te houden. Enige optie is aanplant van hulst. Behoud van eiken.
- **Dood hout** laten liggen is men voor. Eventueel klein beetje opruimen.
- Het terrein bij **rodo's** was vroeger vaak ingezaaid met eenjarigen en kruidenmengsels. Nu meer grasvegetatie zoals ook elders in het park. Kan de kruidenrijkdom hier terug gebracht worden.
- Thv punten 52, 53, 59, 12, 11, 14, 16, 17: **Dassengebied** aan hele westkant van het park tegen de A73 wordt bedreigd, oa door Berendonck.

Opmerkingen 14 maart 2018, groep Midden

De nummers in verslag groep Midden komen overeen met een kaart met aandachtspunten, genaamd staddijk ondergrond 6-A3 nummering aantekeningen.jpg

- Herinrichting **zebra Gerrit Schultepad**, creëren van een betere oversteek. Vanuit de betrokken niet echt nodig, functioneert nu ook goed.
- **Extra brug aan de zuidkant** maar waar moet die op aan sluiten. Lijkt niet echt nodig.
- **Onderbegroeiing van heesters en bosplantsoen** wordt nu regelmatig 100% kort gezet. Mooier is het om enkele struiken (meidoorns, sleedoorns, hazelaars) als solitair te laten staan en echt oud te laten worden.
- **Kudde schapen** van 250 stuks 6 weken lang is te groot? Reactie minder schapen betekent langer grazen.
- **Rigoreus maaien en afvoeren** in de zomer is niet gewenst op de wijze zoals het is gebeurd. Gefaseerd maaien (i.v.m. vlinders) en communicatie is een wens. Liever op tijd de schapen er over.
- Geen idee wat we met de **totempalen** moeten. Zitje is ideaal en bied een mooi uitzicht het park in. Herinrichting is wenselijk, maar het plekje wel bijzonder houden. Veel is al verdwenen, maar klimplantenzuilen en houten beeld zijn als enige over. Grond erachter is te rijk met veel brandnetel en braam. Kan dit schraler zodat er meer met bloemenmengsels kan worden gewerkt?
- De grote **solitaire hazelaars** goed beschermen en niet laten terugzetten als het niet nodig is. Ze zijn nu beeldbepalend.
- Het **talud** was vroeger vaak ingezaaid met eenjarigen en kruidenmengsels. Nu meer grasvegetatie zoals ook elders in het park. Kan de kruidenrijkdom hier terug gebracht worden.
- Bramen **rododendrons** beheerdruk op de braam verhogen. Slechte rododendrons verwijderen. Eventueel op braamvrije plaatsen nieuwe rododendrons planten. Aanvullen met andere bloemrijke beplanting kan ook. Bij de te handhaven rododendrons frequent maaien i.p.v. grazen. Eventueel eromheen als gazon beheren. Kosten €?
- **Vak rechts na de brug**. Wat doet het schapen begrazen op de ontwikkeling van bosanemoon?
- **Bos (punt 29)** open maken (doorzichten creëren) met kruidenvegetatie en solitaire bomen. Deelnemers worden daar niet enthousiast van. Deels verwijderen langs pad (populierenstaken verwijderen is ok).
- **Gevaarlijke populieren** (vallende takken nabij paden) verwijderen is prima. Wel een aantal populieren laten staan op veilige plekken.
- Beheer **Bloemendal** was afgelopen jaar goed. Dit beheer doorvoeren voor de komende jaren.
- Schonen **sloot overzijde Bloemendal**. Vindt men nodig. Waterkwaliteit in dit stukje verlande sloot is nu slecht.
- Opener maken **verlande "Maasarm"**. Oostzijde open snoeien op brede plekken. Zon creëren i.v.m. amfibieën. Afvoeren modder via schouwpad Waterschap. Gefaseerd uitvoeren en goede seizoenen aanhouden om populaties in stand te houden. Ook enkele doorzichten creëren en als afvoermogelijkheid gebruiken.

- Dicht houden **vegetatie i.v.m. A 73**.
- **Dood hout** laten liggen is men voor. Gebieden aanwijzen waar hout blijft liggen en waar het opgeruimd moet worden.
- **Bloemendal**, zoals het dit jaar beheerd is zijn ze zeer tevreden! Dan mag de herder blijven. Anders Bloemendal buiten het schapen begrazen houden en met een maaibalk beheren. Goede afspraken maken over beheer en toezicht i.v.m. waardevolle natuur. Het zou fijn zijn als het beheer nog fijnmaziger kan door bijvoorbeeld met de IVN nieuwe ontwikkelingen/ plantpopulaties beter in beeld te brengen bij de onderhoudsmensen Riet gefaseerd maaien (50%per jaar).
- **Vogeleiland** alleen randen beheren i.v.m. vallend hout. Midden niets doen. Dit mag onderhoudsvrij bos blijven. Groot overhangend hout langs de oevers verwijderen zodat katten en mensen er niet over kunnen steken.
- **Viking run** wil men niet in het park.
- **Hondenbeleid** beter communiceren. Waar mogen deze los lopen? Ook in schapenverblijven, als er geen schapen zijn.

Meeloopmiddag park Staddijk 14 maart 2018

Verslag groep Zuid

Let op, de nummers genoemd in verslag groep Zuid horen niet bij de nummering op de kaart "Staddijk ondergrond 6-A3 nummering aantekeningen.jpg"

Deelnemers:

HSV, IVN, bewoner Tolhuis, Platform Tolhuis, Platform Aldenhof, beheerder gemeente Nijmegen, adviseur Buiten de Perken

Resultaten

1. Mensen vinden dat de **sportclubs** het park levendig maken.
2. Park gaat steeds drukker worden, o.a. doordat mensen geweerd worden uit de Beerendonck . Daarom wordt het steeds belangrijker dat het park ook aantrekkelijk is voor de gewone wandelaar die zonder vieze schoenen een wandeling wil maken. Kwaliteit **wandelpaden** is daarom aandachtspunt, nu zijn ze vaak modderig, o.a. door het werken met (te) zware machines in het park.
3. **Entree Sportpark Zuid**, tussen de gebouwen van de sportverenigingen door (VSA): onduidelijk en onvriendelijk. Mensen kennen het niet. Maar is dat erg? Een deelnemer woont al vele jaren in de wijk en heeft recent deze ingang ontdekt, leidend naar het begin van het mooie bospad bij de handboogvereniging. Hij vond het bijzonder leuk om na zoveel jaar nog iets nieuws te kunnen ontdekken in het park. De groep deelt het gevoel dat het juist leuk en goed is dat een deel van het park (dwz het **zuidelijk deel van het park** dat je bereikt via deze entree) wat minder bekend en toegankelijk is. Voor de liefhebber is er iets te ontdekken en hier heerst rust. En plekken met rust zijn er steeds minder, dus bewaar die. Ook voor de natuur is dat goed. Dus laat die entree maar lekker zo.
De zware slagboom op deze route zou wel vervangen mogen worden door een wat vriendelijker ogende oplossing.
In lijn hiermee is het dus ook niet erg dat het begin van het **bospad bij de handboogvereniging** niet zo opvalt.
4. Eveneens in lijn met het vorige punt vindt men het geen goed plan om een nieuwe **ingang/bospad te maken aan de uiterste zuidzijde van het park**.
5. **Begroeiing langs de randen van de sportvelden** (van VSA): deelnemer IVN geeft aan dat de randen erg rijk zijn aan bijzondere soorten paddenstoelen. Die zijn gebaat bij afwezigheid van beheer en bij rust. Pas dus op met werkzaamheden met grote machines. Concreet zorgpunt is dat de voetbalclub waarschijnlijk weggaat en de hockeyclub de velden over wil nemen. Dat zou betekenen dat de velden worden omgevormd naar kunstgras. Aandachtspunt is dan dat de randen niet beschadigd worden.
Een andere deelnemer merkt op dat het kunstgras wel minder natuurlijk oogt en dus minder fraai. Dat zij zo, maar toch jammer.
6. **Groene buffer A73**: bewoner Aldenhof merkt op dat er in de wijk meer geluidsoverlast is na de recente kap- en snoeiwerkzaamheden. Na toelichting dat dit op termijn juist zorgt voor een dichtere begroeiing, mogen de maatregelen echter wel op zijn begrip rekenen. Let wel: de gemiddelde bewoner van Aldenhof heeft deze info niet, zo bleek bijvoorbeeld recent op een

bewonersbijeenkomst. Hier lijkt dus een communicatieopgave te liggen.

Een geluidsscherm is niet gewenst, nadelen groter dan voordelen. Liever natuurlijke oplossing.

7. Rond de oude “Maasarmen” zijn in de januari-storm veel **bomen omgewaaid**. Gemeentelijk beheerder deelt zijn dilemma: **wat laat je liggen, wat ruim je op?** Meeste deelnemers willen de natuur zoveel mogelijk de natuur laten. Dus niet teveel opruimen.
Aandachtspunt voor de vergravingen is wel dat verlanding sneller gaat als er struiken en bomen in liggen. En dat is dan ook weer niet gewenst.
Tip van de groep: na een concreet voorval zoals de recente storm iemand van de ‘natuurmensen’ in het park even vragen om concreet mee te denken welke maatregelen gewenst zijn. Dan doe je het op basis van gezamenlijk inzicht.
8. **Oude “Maasarmen”**: uitbaggeren of niet? De groep vindt het een aantrekkelijke optie om ze weer zichtbaar te maken (‘de Maasarmen vertellen een verhaal’), maar vraagt zich wel ernstig af wat de impact zal zijn van de baggerwerkzaamheden. Men is zeer bevreesd voor de schade door zware machines. En duurt het dan misschien wel 10 tot 15 jaar voordat het weer mooi is??? Voor de natuur zal het wel een flinke plus geven, i.h.b. voor amfibieën.
Tip van de groep: bespreek dit nader met IVN’ ers (Bea, Cyril).
9. **Pad langs de waterschapssloot**: uitleg dat de bomen hier opgekroond moeten worden. Mensen hebben hier begrip voor.
10. We zien een plek waar vermoedelijk **spelende kinderen** afgewaaide takken/stammen in het water hebben gelegd. Heel mooi dat dat hier kan, vindt men. Waar kan zoiets nou nog?
Opgemerkt wordt dat er in het weekend veel kinderen hier spelen terwijl de ouders op de sportvelden zijn. Ook tbv kinderen dus veel reden om dit deel van het park natuurlijk te houden. Dat houdt het spannend en er is materiaal om te spelen.
11. **Oude populieren**: als ze aan deze kant van het park verwijderd worden is dat niet zo erg, want ze staan hier niet zo in het zicht. Tijdig verwijderen is ook belangrijk voor de veiligheid van spelende kinderen.
Gemeentelijk beheerder geeft aan dat het onderhoud van een boom wel steeds meer werk vergt naarmate die ouder wordt. Wordt steeds kostbaarder. Als je kapt kun je dat geld anders inzetten en ook kiezen voor betere soorten. Groep: fijn als populieren lang behouden kunnen blijven, maar er moeten ook gewoon keuzes en afwegingen gemaakt worden. Men vindt het vooral belangrijk dat er een totaalplan komt, dan is het individuele geval minder belangrijk. Gaat om goede balans tussen oude en nieuwe bomen. Waar iets weggaat, moet wel iets terugkomen. Het maken van dat totaalplan vertrouwt men de adviseurs toe. En doe dat samen met de natuurdeskundigen die bij het park betrokken zijn (NB: hierbij geeft ook iemand aan dat ‘die mensen het park op z’n beloop willen laten).
12. Nav het vorige punt wordt opgemerkt dat de stap **van beheerplan naar uitvoering** over teveel schijven gaat. En dan wordt in de praktijk toch weer het verkeerde gesnoeid etc. Graag aandacht hiervoor!
13. Als we vanaf het waterschapspad weer het bos inlopen komt nogmaals de kwestie van **dood hout** aan de orde. Compliment aan de gemeente voor de manier waarop het hier is opgeruimd: ‘Op een mooie manier laten liggen’, ‘subtiel’. En over het **landschappelijke beeld** als geheel op deze plek: ‘mooi in chaos’. Een deelnemer zegt: ‘Jullie moeten zodanig beheren dat wij denken dat het niet beheerd wordt.’ En dat lijkt hier dus heel goed gelukt.

14. **Rommel** in het water van de “Maasarm”: men vindt het schandalig dat de rommel hier is achtergelaten. Maar over het opruimen is men pragmatisch: je doet een melding via de daartoe bestemde app, of makkelijker nog: je ruimt het gewoon zelf even op.
15. **Voormalig tennisveld**: misschien een bbq-plek maken? Op deze plek tevens een opmerking over de **prullenbakken** in het park: die functioneren goed en worden op dit moment ook niet meer vernield.
16. De rivierstructuur van **de parkvijvers** wordt erg gewaardeerd. Mooie **zichtlijnen!**
17. **Vissers**:
 - a. Ze vangen hier veel verschillende soorten. Andere mensen vinden het leuk dit te horen: wisten we niet dat het zo bijzonder is!
 - b. Water vol **rivierkreeften**. Die maken de oevers hol (voor hun nesten) en de vissers hebben er last van met vissen. Wat kan hieraan worden gedaan?
 - c. Veel **wier** in het water. Kunnen graskarpers worden uitgezet?
 - d. Maak **stekken voor minder-validen!** Bijvoorbeeld steigers, grind- of betonplateau. Er is nu 1 zo’n plek, maar daar is het hek te hoog om te kunnen vissen.
 - e. **Loslopende honden** zijn probleem: vernielen tuig, eten aas op. Bord plaatsen om hierop te wijzen? Of gewoon beter handhaven? (want honden mogen eigenlijk niet los) En/of beter wijzen op de bestaande losloopgebieden?
 - f. De speeltuin is blij met de vissers. Als zij er zitten geven de hangjongeren minder problemen (**sociale controle**)
 - g. Vraag: zijn de visplekken vaste plekken en zijn deze in beeld bij de gemeente?
 - h. Veiligheid van visplekken i.v.m. **vallende takken van oude bomen** is aandachtspunt. Sommige mooie plekken worden om die reden vermeden.
18. **Fietspaden**: problemen met boomwortels die het asfalt omhoog drukken. Wat hieraan te doen?
19. **Rodo-groep**: wordt erg gewaardeerd, dus fijn als dit behouden kan worden. Trekt wel rommel aan.
20. **Hoek met bankje, clematiszuilen en totempaal**: geen duidelijke mening over de zuilen. Mogen wel weg, maar dan bijvoorbeeld mooie solitaire struiken of bomen terug. Men is het wel eens dat de zuilen een beetje een afwijkend element zijn in dit park.
21. **Wandelroutes**: in principe leuk. Maar je zou de oude routes ook kunnen verwijderen en een nieuwe route maken. ‘Dan kun je meteen een beetje sturen waar je de mensen wel en niet heen wilt hebben’. Hier is opnieuw de boodschap: houd het zuidelijk deel lekker rustig!
22. **Grote bord bij ingang zuid**: buiten functie, beklad, valt niet op. Opnieuw in gebruik nemen?

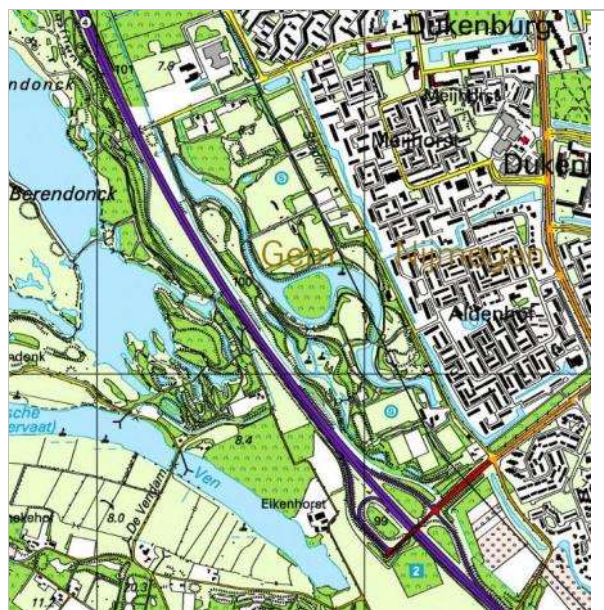
Hoofdboodschap lijkt: maak een overall-plan. Daarvoor zijn keuzes en afwegingen nodig. Het is aan de experts om die te maken, mede ihlv de kosten. Leg dat plan aan de bewoners uit. Dan is er veel begrip voor individuele maatregelen.

7.6 Topokaarten tijdreis 1815-2017

Op de website [Topotijdreis](#) van het Kadaster is eenvoudig te bekijken hoe een bepaald stukje Nederland er 50, 100 of zelfs 200 jaar geleden uitzag. Het is mogelijk voor iedere plek in Nederland. Door de kaarten van de verschillende jaren te vergelijken, is meteen duidelijk hoe Park Staddijk zich heeft ontwikkeld. Hier een uitsnede van park en omgeving van 2017 terug in de tijd naar 1850.

2017

2010

1990

1980

1970

1960

1950

1930

1900

1850

8. BRONNEN

- Een nieuwe toekomst voor Staddijk; concept Beheervisie, Afdeling Openbare Ruimte/ afdeling Stadsontwikkeling directie Grondgebied Gemeente Nijmegen, Gerda Hendriks / Marian van de Hulsbeek, 28-11-2006
- Dukenburg; Groen in beweging, Gemeente Nijmegen, augustus 2010
- “Geef ze de (openbare) ruimte”, Beleidsnota Openbare Ruimte 2013-2023, Stadsbeheer Gemeente Nijmegen, december 2012
- Bloemendal plantenlijst, KNNV Plantenwerkgroep afdeling Nijmegen, 6 juli 2017
- [Libellen in een Stadspark](#), L. G. J. Huijs, De Levende Natuur, nummer 6 1988
- Dood hout en biodiversiteit, Alterra-rapport 1320, Alterra, Wageningen, 2005
- Het belang van houtige vegetatiestroken voor de reductie van verkeersgeluid, edepot.wur.nl/303041, Alterra, Wageningen, 2014
- [Akoestisch onderzoek vegetatie langs A73](#), Dienst Landelijk Gebied, Arnhem - effecten van vegetatie op verkeerslawaai, 25 maart 2010
- Project SBIR oproep minder geluid langs de provinciale weg, [Haalbaarheidsonderzoek fase 2](#), 11 oktober 2016
- www.participatiekaart.nl/nijmegen, juli 2018
- <https://www.nijmegen.nl/diensten/wijken/mijn-wijkplan/>, juli 2018
- <https://nl-nl.facebook.com/StadsparkStaddijk/>, en <https://www.facebook.com/groups/286434398446985/> juli 2018
- <https://www.ivn.nl/afdeling/nijmegen-rijk-van/activiteiten/natuurexcursie-paddenstoelen-en-insecten>, juli 2018
- <https://www.doggydating.com/hondenlosloopgebied/stadspark-staddijk-nijmegen>, juli 2018
- <http://www.anglermaps.nl/visstekken/stads-water/staddijk-nijmegen/>, juli 2018
- <http://www.topotijdreis.nl/>, juli 2018
- <https://www.gelderlander.nl/overig/stadspark-staddijk-feestelijk-heropend~aa9fa6f9/>, Redactie 29-05-09, 06:49 Laatste update: 29-03-17; juli 2018
- https://www.weezenhofcentraal.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=272:wethoudersbezoek-stadspark-staddijk, dinsdag 14 november 2006 11:27; juli 2018